Թիւ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 83 — 11/23 ՄԱՅԻՍ 1898 — 3 ՄՈՒՀԱՐՐԷՄ 1316 — ՆԻԿՈՒՇԱՏԹԻ

درعلیه ده غلطه ده (ماسیس) غزته‌سی اداره‌خانه‌سنه

Նամակ կամ որ եւ իցէ զրուցիւն պէտք է ուղղել
ՄԱՍԻՍ ՕՐԱԹԵՐԹԻ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ
ՊՈԼԻՍ, Գալաթիա, Նորատունկեան խան

Les annonces sont reçues
à la Direction du Journal "MASSIS"
Galata, CONSTANTINOPLE.

20 ՓԱՐԱ

ՄԱՍԻՍ

ՕՐԱԹԵՐԹ

Քաղաքական եւ Ազգային

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ եւ գաւառներու համար տարեկան. 140 Ղրշ.
» » » » վեցամսեայ. 70 »
» » » » եռամսեայ. 40 »
Օտար երկիրներու համար տարեկան. 40 Ֆրք.
» » » » վեցամսեայ. 20 »
Դրամի փոխարէն փոստային թուղթ կ'ընդունուի, 115 դրուշ մասնաւոր 100 դրուշի հաշուով:
Տեղական պարտաւոր ծախքը բաժանորդներուն կը վերաբերի:
Յանձնումներու համար պէտք է դիմել ուղղակի խմբագրատուն:

20 ՓԱՐԱ

ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ ՆՕԹԵՐ

Ազգ. Հիւանդանոցի խնամակալ Վարչական Յանձնաժողովը, սկզբամբ ընդունելով հանդերձ Ուսումն. Խորհրդոյ ծանօթ առաջարկութիւնը, որ էր Ողբանոցի մատակարարութիւնը անվճարել Հիւանդանոցի մատակարարութենէն, գործադրութիւնը պատշաճ գտաւ եւ յետաձգել... Նեռի դարձուսոյն: Ուսումն. Խորհուրդն ալ անպատշաճ գտաւ է չհամակերպիլ Յանձնաժողովի յետաձգման, և այսպէս հաշիւը փակուեր է երկու կողմին համար:

Բայց հանրութեան զգացմանց համար հաշիւը դիւրաւ չի կրնար փակուիլ: Ազգային հաստատութեանց շահը՝ մասնաւոր յանձնաժողովներու կամ խորհուրդներու իրաւասութեամբ չի կրնար գոհացում տանալ և շատ տափակ կ'ըլլար մնացեալ՝ թէ հանրութիւնը ծափ կը զարնէ ամէն ժողովական որոշումներու, ինչ ալ ըլլան անոնց պատճառաբանութիւնները: Հինէն մնացած խնամտուն առած մը է՝ թէ ամէն չարախօսութիւն մէկ ականջով լսելու է. բայց խնամտութիւն չէ անչուշտ մէկ ականջով մոռիկ ընելը օգտակար առաջարկութիւններու, որոնց ամէն տեսակն ալ վարչական մարմիններէ չի բղխիր միշտ:

Ուսումն. Խորհրդի առաջարկութիւնը, որ արդէն ուժ գտած էր հանրային կարծիքէն—և գիտէք որ այս կարծիքը յաճախ օրագիրներու մէջ աչքարկ կու գայ, ու յետոյ երբեմն արձագանգ կը գտնէ ժողովական որմերէ ներս—կէս նպատակի ունէր միայն որբերու հոգածութիւնը, մէկ խօսքով՝ դարման ցոյց տալ էր այն չարաշար լքման, որու ենթակայ եղած է մեծազոյն խնամածութեան արժանի որբերու Հաստատութիւնը: Եւ հանրային կարծիքին ետին հանրային նպատակ կայ, որ աւելի կարեւոր է: Որ և է յանձնաժողով, ամէն բանէ առաջ, հանրութեան նպատին կարօտ է և, ամէն բանէ աւելի, անկէ պէտք է պատկառի: Ուսումն. Խորհուրդը լրջելով ճամբու դնել— Ս. Պատրիարքէն սկսեալ մինչև Եւրոմոնց Տեսուչը կը վկայեն ըսածիս— շատ դիւրին բան է: Թեզեռ Խորհուրդը սորված – փորիկ եղած է համակերպելով համակերպելով մինչև անդամ... դպրոցական հոգաբարձութիւններու: Բայց գինքը պրաբեկ գլխիկոր ետ դարձնելէ յետոյ, բան մը պէտք է ընել վերջապէս, եթէ ոչ անմիջապէս, որ Ողբանոցի վիճակը բարւոքիլ սկսի, կամ գտնէ յոյս տայ թէ աւելի ետ չգլխի վատթարանայ արդի մատակարարութեան եղանակով:

Անկարելի է անտեսել Ազգ. Հիւանդանոցի մատակարարութեան բազմապիսի մտահոգութիւնները, ենթադրելով որ պաշտօնական յանձնառութիւններ խղճմտութեամբ կատարուին: Նոյն իսկ վեց անդամէ բաղկացեալ ընտանիքի հայրեր, այդ կոչման իրապէս արժանի հայրեր անշուշտ, կրնան երեւակայել յստակ կերպով հաղարէ աւելի պատասխանատուներու մեծ յարկի մը հոգածութեան դժուարութիւնները, որոնց պէսպիսութիւնն իսկ բաւական է ահաբեկելու ամէն բարի յօժարութիւն: Եւ ճիշդ այս ու այսօրինակ տեսութիւններով է որ դաղափար գոյացած է աշխատութեանց բաժանման ի նպաստ, որ ինքնին իսկ երաշխաւորութիւն մը է բարւոք արդիւնքի, համաձայն հասարակաց արդար ակնկալութեան: ուրիշ նկատում ունեցած չեն անոնք որ կ'առաջարկեն, հրապարակի վրայ կամ պաշտօնական հանդիսակի մէջ, Հաստատութեան երկու կարեւոր բաժանումներուն մատակարարութիւնը անջատել կամ հիւանդներու գաղափարը առողջներու գաղափարէն բաժնել: Որքանոց և, զոր օրինակ, Անկելանոց ո՛չ նոյն տեսակ և ոչ նոյն չափով խնամածութեան առարկայ կրնան ըլլալ արեւելքէն արեւմուտք, հիւսիսէն հարաւ, աշխարհիս ոչ մէկ կողմը... բաց ի մեր Եէտի-Գուլէի Հաստատութենէն, ուր որբը միանդամայն անկեալ մըն է և անոր չափ միայն կարեկցութեան ու հոգածութեան արժանի: Միւնոյն մնունդը հասարակաց է բոլոր պատսպարեալներուն, բաց ի հիւանդներէ և... մենանոցներէ պաշտօնեաներէ: Փափաքելի է անշուշտ որ ընդհանուրին տրուած մնունդը համեմատապէս բարւոքի ըստ քանակին և որակին. բայց աւելի պայմաններուն մէջ՝ գոհացուցիչը պահանջել —ոչ-բէն պահանջել պիտի ըլլար, թող թէ նշանակելի զրկանք մըն ալ կարելի չէ ցոյց տալ՝ ամէն պարագայ ի նկատ առնելով... առանց սակայն ի միտին մնացելու ուսանող որբութիւնը, որ յայտնապէս զրկեալ է թէ՛ բաւարար մնունդէ և թէ արժանաւոր խնամքէ, ինչ որ սրբացուցեալ կը յայտարարէն նոյն իսկ Վարչական Յանձնաժողովի անդամները երբ... կամայուկ մը հարցուի իրենց:

Եթէ Ս. Պատրիարք Հայրը նուիրագործում մը ընդհէ այս գաղափարին յաջողութեան, Հիւանդանոցին հիմնարկեալ ԿԶ. տարեդարձին առթիւ, որ պիտի կատարուի յառաջիկայ հինգշաբթի օր Նորին Բարձր Սրբազնութեան հանդիսադրութեամբ, Մայր Եկեղեցւոյ մատուռին մէջ ամփոփուած Պէշճեանի ոսկերոտին ալ, երկրորդ առաւօտ կանուխ, իր ցընծագին նուիրագործումը պիտի յղէ Պատրիարքական խուցէն ներս... եթէ բացարութեանս ձեւը անախորժ չըլլայ մուսաներուն:

* * *

Ուրիշ մանր լուրերու մէջ՝ ականջիս թրթռաց նախ Անդրանապոյս Առաջնորդ Տեղապահին յայտարարութիւնը... «մեռասաներորդ ժամ»ը քառորդ անցած: Դեր. մշակը տանուտէրլով ներկայանալով այս անգամ՝ յայտներ է թէ պատրաստ կը տեսնէ գինքը երթալու... «այդին»:—Միթէ՞: Բայց անդիէն բաներ մը կ'ըսեն հիմայ, այդեկութի եղանակը անցաւի պէս բաներ: Եթէ —ըսել պիտի ուզեն կարծեմ —ձեր ախորժած ժամուն պիտի հրամմէք, Հայր մշակ, հաճելիք մեր չախորժած ժամերն ալ անտես չընել. մենք ալ սանկ վիճակ մը չենք. եպիսկոպոս ալ տեսած ենք, ծայրագոյն կամ... անդոյն վարդապետներ ալ, և շատ ազէկ կրնանք կառավարել մեր եկեղեցւոյ ու դպրոցի գործերը քահանայ Տեղապահով ալ: Նաղանք ընողին՝ Խանդ մոդ ուէդ կ'ըսենք, ինչպէս նաև ղ-ուդ, եթէ սպիտակափայլ երես ալ չունի նազելին:

Երկրորդ մանրալուրն էր... Կրօն. Ժողովի անցեալ երեքշաբթի օրուան նիստին եղբ անդամակիցներու ներկայութիւնը, որ հուշակուեցաւ փոքրիկ թմբուկով մը: Ճիգ մըն ալ՝ և ահա պիտի ամբողջանայ շնորհաբերումի թիւը, օրինական մեծամասնութեան անողոքելի պայմանը: Այնուհետև խնդիրը պիտի մնայ աւագամասնութեան գործին յարդարման, որ կը համբուրէ Ս. Պատրիարքի աջը և Նորին Սրբազնութեան բարեյաջողութեան կապաւինի յուսալից, մանաւանդ որ ժողովը ինքը հարկ համարած էր զդալ մասնակի նորոգութեան մը պէտքը մեծ պահքի մէջ, ուր սովորաբար խիզճերը մաքուր անցագիր կը տանան դէպ ի Զատիկ նաւելու:

* * *

Բայց, ուշադրութի՛ւն... Օրուան քահանան առանց Պատրիարքարանի անցագրին Բոլ-ոց ֆ-ոց, որ կարծեմ ա-ա-ա-էթ-ին ընտանորդին է, ազնուական ցեղէ. հեռուէն ազգականութիւն ունի Կրօն. Ժողովի որոշումներուն հետ, և յաճախ կը վայելէ անոր աղաքողոքին պաշտպանութիւնը:

Եօթը մահացու մեղքերէն, եթէ չեմ սխալիր, հազիւ մէկ երկու հատ պակաս մնաց. և վստահութեամբ կը սպասուի որ ամէնն ալ ձեռք ձգեն հետզհետէ՝ Յիսուսի Քրիստոսի մէկ քանի պատուական զինակիցներ իրենց սրբակենցաղ ընթացքով:

Որչափ ասեն որ Պատրիարքարանը «պատիժ»ի և «պատիւ»ի մէջ մէկ տառական տարբերութիւն միայն գտնէ, և երկուքը իրարու տեղ— բայց յաճախ երկրորդը առաջինին տեղ—գործածէ մեղրամոմի կակղութեամբ, հարկաւ մարդ չ'ուզեր ապուշ կոչուիլ... ապշութիւն յայտնելով բարձրաթիւ կրօնականներու ատնձակոտոր արշաւանքին վրայ:

Կը յիշուի թէ անցեալներս խնդիր եղած էր—ուր որ կրնայ ըլլալ սովորաբար—յիմարներու և ապուշներու հաղորդութիւն տալու կամ չտալու մասին. բայց ամենեւին խնդիր չէր եղած սափոր մը մեռոն հատուցու կամ ոչ՝ անանկ քահանայի մը, որ չարաշահութեան մէջ ուտանային էր հանած էր: Աստուծոյ համար ալ Օրտուլին արդարացուց իր վրայ եղած հատատքը. մեռոնի սափորը տարաւ թողուց սեղանատրի մը կրպակը, և ինք խաղաց գնաց Նորէն «մի խաղ» խաղալով մեղրածարան Պատրիարքարանի հետ: Կրնայ ըլլալ որ մեռոնին սափորը առնէր տանէր... այն ատեն Պատրիարքարանը ի՞նչ պիտի ընէր որ... Մարգուանցիին ի՞նչ ըրաւ որ... մարդը պանդոկը նստած տակաւին լ'ապաշխարէ, և կ'ըսուի թէ տեղական կերպասէ տաբատ մը բերած է իրեն հետ՝ եկեղեցական մարմոյ մը մէկ անդամին նուիրելու—եթէ երբեք տաբատի գործածութեան հարկը կարենայ ընդունիլ երանելին—ու այս կերպով ճամբայ ելլելու դէպ ի Մարգուան:

Ամէն պարագայի մէջ, կամ գտնէ մէկ երկու պարագայի մէջ— եթէ ձանձրութիւն չըլլար— ոլորմելու է հայ եկեղեցականութեան պատիւին:

ԱՐԷՏ

ԱՐԴԻՔ

ՀԱՅ ՆԱՒԱՊԵՏ ՄԸ
ՊԵՏՐՈՍ ԽՈՒԼԻՊԼԻԿԵԱՆ

Պետրոս Խուլիպլիկեան հայ նաւապետը, որ անցած շաբթու մեռաւ Իւսկիւտար, ծնած էր Օրթաքեղ ու տեղին Թարգմանչաց վարժարանին մէջ առած իր դասատիրակութիւնը: Պզտիկ հասակէն մեծ սէր մը, փափագ մը ցոյց տուած էր նաւապետութեան արուեստին. դիւթիչ պարիկի մը պէս ծովու կեանքն ու արուեստը կախարդած էին զինքը, ու դպրոցէն ելլելէն ետքը միշտ իր սեւեռուն գաղափարին վրայ կը խորհէր: Մէջոց մը արհեստով մը զբաղեցաւ, տեսնելով որ կարգ մը դժուարութիւններ արգելք կ'ըլլային իր յառաջադրութեան, բայց միշտ ինքնօգնութեամբ կ'աշխատէր, կը ջանար իր սիրական արուեստին մէջ յառաջանալ. յարմար առիթի մը կը սպասէր իր երազը իրագործելու ու սպասելէ յուսահատ զայրացաւ, արուեստն ալ թողուց, իր իտալիին փարեցաւ հոգւով մարմնով. Աշխատեցաւ անընդհատ, գործնականապէս սորվեցաւ արուեստը, անոր ամէն գաղտնիքներուն թափանցեց, բայց չկրցաւ նաւապետի պաշտօն մը ձեռք ձգել: Կուռ ու անիմաստ նախապաշարում մը կար այն ատեն. հայ մը կարո՞ղ է նաւապետ ըլլալ. չատերը այս կանխակալ կարծիքը ունէին ու ողբացեալ նաւապետը ի զուր հոս հոն կը դիմէր պաշտօնի, ամէն կողմէ ցուրտ մերժումով կ'ընդունուէր:

Իր արուեստին վաւերական նուիրագործում մը տալու համար սկսաւ նաւապետութեան վարժարանին դասընթացքներուն հետեւիլ, թէև կրնար, ինչպէս շատ նաւապետներ, առանց նաւապետական վարժարանի չրջանը աւարտելու աւելցան ի գործ դնել: Բայց ուզեց ցրել այն կարծիքը թէ հայը չի կրնար նաւապետ ըլլալ ու մեծագոյն հարուածը տուաւ այդ նախապաշարման. ամենավայլուն քննութիւններ անցընելով առաջին նաւապետի վկայագիրը ստացաւ: Ալ առարկութիւն չէր մնար. արժանիքը անուրանալի էր ու վկայագիրը ձեռք ձգելէն քիչ ետքը նաւապետի պաշտօն մը յանձնուեցաւ իրեն Մախսուսէի շոգենաւային ընկերութեան մէջ. սակայն այս արդիւնքը ձեռք բերելու համար տասը տարի սիրամարգութի, հոգեկան տառապագին անձկութիւններու մէջ ապրած էր. աչքը միշտ նպատակէն վրայ դառած:

Անգամ մը տեղական շոգենաւային ընկերութեան մէջ նաւապետութեան պաշտօն խնդրած էր հայ անձնաւորութենէ մը — հիմա մեռած — որ այն ատեն ազդեցիկ ձայն ունէր նոյն ընկերութեան մէջ ու մերժուած էր սա պատասխանը ընդունելով. «Այն շոգենաւը զոր հայ նաւապետ մը վարէ ինքզինքս անոր չեմ կրնար վստահիլ. հայը միթէ կրնա՞ նաւապետ ըլլալ.» և նաւաջրկած էր տոմսակավաճառութեան գործ մը յանձնել իրեն, բայց հայ նաւապետը չէր ընդունած: Վերջապէս նաւապետ եղաւ Դարամանեան, Էսսեան-Ռենճեան և ուրիշ ընկերութեանց նաւերուն մէջ, միշտ գոհ թողլով նաւատէրերը իր արուեստին կատարեալ հմտութեամբը, փորձառութեամբն ու աշխարհութեամբը: Դժուարութենէն բոլորովին հիւանդ դարձաւ: կը տեսնէիք իր տժգոյն ու մելամաղձոտ դէմքը ուր հիւանդութեան աւերը կը կարդացուէր: անգոր կատաղութիւն մը կը զգար այդ անգութ ախտին դէմ, որ անկարողութեան կը մատնէր զինքը, բայց միշտ ապաքինման կը յուսար: Նշանած էր, ու վերջերս կը պատրաստուէր ամուսնանալ, երբ մահը իր սովորական վայրագ հեգնութեամբը ամէն ծրագիր տակնուվրայ ըրաւ, երբ հայ նաւապետը կեանքի մէջ առապանքի ու զոհղութեան էջը միայն ճանչցած, ապրելու հրճուանքը, երջանկութիւնը դեռ նոր պիտի վայելէր:

Այս տողերը կը նուիրեմ իր յիշատակին անոր համար որ Պետրոս Խուլիպլիկեան անկոխ, չմշակուած ճամբայ մը կարից անցաւ, մեր մէջ նոր արուեստի մը հետեւելով: Իր կեանքը՝ յարատեւութեան և տոկուն նկարագրի կեանք մը, կրնայ օրինակ ըլլալ մեր նոր սերունդին:

ՋԱՐԵՀ ՆԵՄՇԷ

ԿԵՍԱՐԻԱ

Հնութիւններ.— Ս. Խաչ լեռը.— Մասաղ:

Կեսարիոյ վիճակը հնագիտներու, երկրաբաններու և բանասէրներու համար բաւական առատ նիւթ կ'ընծայէ, բայց շատ անգամ միջավայրը չի ներեր և միջոցներ կը պակսին՝ մանաւանդ անոնց համար՝ որոնք հետաքրքիր են կամ քիչ շատ մասնագիտութիւն ունին այդ տեսակ բաներու ետեւէ ըլլալու. իսկ անոնք՝ որ միջոց կրնան ունենալ կա՛մ հետաքրքիր չեն կա՛մ մասնագէտ: Այս պատճառաւ համայնաջինջ ժամանակը չի խնայեր շատ մը թանկագին յիշատակներու՝ զորս աւանդութիւն և նախանձախնդիր ձեռք աշխատած են պահելու: Բնիկները անիմաստ եղած են հնութեան յուշիկները, հետքերը փնտռելու և հին յիշատակները անեղծ պահելու: Օտարներ, եւրոպայի հնախոյզներ, պատմագէտներ՝ որոնք մերթ ընդ մերթ կու գան այս կողմերը, կը փնտռեն, կը գտնեն և կը գլուխն այնպիսի բաներ՝ որով հատորներ յօրինելով՝ դրամ կը վատակին: Ինչ որ է, մաղթելով որ մեր մէջ ալ արթնցայ այդ հոգին, թողունք կեսարիոյ վիճակը (Կապադովկիա), և ուսումնասիրենք անոր փոքրիկ մէկ խորշը միայն՝ այսինքն Ս. Կարապետ վանքը, և անոր մերձակայքը՝ Ս. Դանիէլ վանքը, Եւքարա, Կէսի, Նիրչէ, Տարսխյագ, Պալակէսի և Մանճուսուն գիւղերը: Այս խորշին մէջ ուր որ ուղղենք մեր քայլերը, ամէն քայլափոխիդ կը տեսնես հնութիւն մը, յիշատակ մը, հետաքրքրական բան մը:

Հոս Ս. Կարապետ վանքին առջեւ Ֆրէնկ-Տէրէսի ը.ուած ձորին երկու կողմերը բարձրացող սեպ, վիթխարի, միապաղաղ ժայռերուն ճակատը անմատչելի ծակեր կան՝ ուրկէ իբր դուռ կամարուհան կը ծառայեն այդ ժայռերուն մէջ փորուած մեծ երկայարկ սենեակներու. այդ սենեակները՝ որ եռքէն ազաւնեանան փոխուած են, ժամանակաւ առանձնացան եղած են ճգնաւորներու: Ձորին վերը, սարահարթին վրայ Ս. Թորոս մատուռը, որ դեռ կայ, բայց մէջը հող լեցուած. և վանքին պարիսպն ներս, գերեզմանոցին քով միւս Ս. Թորոս մատուռը, որ կանգուն է տակաւին: Նոյն ժայռերու չարքին մէջ կան նոյնպէս միակտուր մեծ ժայռի մէջ փորուած ջրամբար և խցիկ՝ զոր ժամանակ վարդապետ մը փորել տուած է իր խնամքին յանձնուած պարտէզը ոռոգելու համար: Հոն, ձորին այս և միւս կողմը, ստորերկրեայ փորուած չտեսնուած ներ, ընդարձակ ջրամբարներ, սենեակներ, գաւանեսուններ, հսկայ գործեր՝ զորս մարդ կը զարմանայ թէ՝ ինչպէս յաջողած են շինել այն ժամանակները՝ ուր արուեստը այնքան չէր զարգացած և դիւրութիւններ պակաս էին. գեղեցիկ սենեակներ, առաջէնի անքոյթ տեղեր, փապուղիներ՝ կ'ըսեն թէ՝ երբ մարդիկ հողին երեսը բնակարան չինել չէին գիտեր կամ չէին կըրնար, այն ատեն շինուած են այդ ստորերկրեայ քարափոր, ընդհանրապէս բնակարանները, որոնցմով լեցուն են այս կողմերը գրեթէ ամէն աւանի և գիւղի շրջակայքը:

Այս հնութիւններէն ձեռք առնենք միայն Ս. Խաչ լեռը, որուն տեղացիք Խաչ լեռ (Խաչ տաղը) անունը կու տան:

Այս այն լեռնակն է՝ որ կ'ելնայ Ս. Կարապետի վանքին ետեւը, արեւելեան կողմ. այս լերան վերջացած տեղը, մէկ կուչոը շինուած է Ս. Կարապետ վանքը, և 5 վայրկեան հեռուն, հիւսիս արեւելեան կողմը լեռնաձորին մէջ Եւքարա գիւղը: Խաչ-լեռ յորջորջման պատճառը այն է որ, ինչպէս հին դարերու աւանդութիւնը կ'ըսէ, Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ, այն լերան ծայրը, սարի մը վրայ, Ս. Կարապետի պարիսպին ճիշդ ետեւի կողմը, կանգնել տուած է խաչ մը, որ շինուած է հոն բնութեան ղեսեղած յաղի և միակտուր ժայռէ մը. ժայռին ստորոտը գրեթէ եռանկիւնաձեւ յարդարուած է իբր յատակ՝ որուն վրայ կը բարձրանայ պատուանդանը, 2.33 մէթր բարձր, ճակատը 3.60 մէթր լայն. ճակատը քանդակուած կայ խաչանշան մը՝ որուն տակ հինգ տող խոշոր երկաթագրով լաւ գրուած հետեւեալ արձանագրութիւնը կայ. «Յիշէկէ Սք. Խաչը Գրէգորէն Մարտիրոս Զալֆա ՌՄԼՍ օծումն ոլխոյ ԻԼ». —(Յայտնի է թէ այս վերտառութիւնը յետին գարերու գործ է, քանի որ Գրիգոր անուն Եւքարացին «Զաղբեր» մականուամբ ապրեր է նախորդ դարու մէջ, և գրագիր է եղեր): Պատուանդանին քովը կայ փոքրիկ սալայատակ մը՝ ուր բարեպաշտներ կու գան մոմ վառել կամ փակցնել պզտիկ խորանաձև խորշի մը մէջ: Այս պատուանդանին վրայ ժամանակաւ բարձրացած քառակեալը հիմայ զոյութիւն չունի: Այդ լերկ պատուանդանին վրայ երբ կենայ, աչքի առջեւ կ'ունենաս կեսարիոյ ընդարձակ դաշտը, իր դաշտամէջ աւաններով, գիւղերով, ձորերով, բլուրներով՝ որոնք կ'ընծայեն աքանչելի համատեսիլ պատկեր մը, լայնարձակ ծիր մը տեսութեան, շուրջ պատած սարերով, լեռներով՝ որոնց պարագլուխն է ալեւորն Արգէոս, իր ձիւնապսակ, ամպածրար գագաթով: Քրիստոնէական այս կոթողին քով կայ խաչի կտոր մըն ալ ժայռի մը վրայ տնկուած, փուտ քարէ, 97 հարիւրորդամէթր բարձր, 77 հարիւրորդամէթր լայն և 27 հարիւրորդամէթր հաստ, ուղղանկիւնաձեւ խաչքար մը՝ մեծ դարերու գործ, որուն նոյնպէս երեք թեւերը չի կան: Նախորդ առաջնորդ հոգելոյս Տ. Եղիա Եպիսկոպոս կը պատմէ եղեր թէ՝ կ'ըսէ այժմեան միաբաններէն ծերունազարդ Սրբ. Տ. Մեսրովպ վարդապետ, ասկէ իբր 70 տարի առաջ Ս. Կարապետ վանքին միաբաններէն Եւքարացի Յարութիւն վարդապետ Ալուկ-Խնձորեան (¹), Խաչ-լերան կոտրուած խաչին թեւերը՝ որ գետնքը ինկած կը մնան եղեր, խաչին մնացեալ մասը թաղած է: Խաչին մնացեալքը՝ որ երբեմն գերեզմանոց է եղեր, (դեռ հիմա այդ գերեզմաններէն ոմանք կան), կը տեսնուին միակտուր ժայռէ կամ ժայռի մէջ փորուած, հին դարերու մնացորդներ, և մեծ մասն ալ հողի ներքեւ ծածկուած. այդ տեղերը հիմա պարտէզ կամ այգի դարձած են:

Այս առթիւ յիշենք թէ այդ Յարութիւն վարդապետը, որ պատկերահան ալ էր և ունի քանի մը պատկերներ վանքին եկեղեցւոյն մէջ, կեանքին վերջին տարիները համր եղած ու խոր ծերութեան մէջ վախճանած է, Դպրաց Յարութիւն Ամիրային սերտ բարեկամն է եղած: Բարեյիշատակ Ամիրան՝ որ իր կեանքին մէջ եօթը անգամ, երեք անգամ հետուտան, ուրարտ սպասելով Ս. Գրիգորի վանքը ուր թողած է թանկագին նուէրներ, յիշատակներ, սարքը կը խմէ եղեր Յարութիւն վարդապետին սենեակը. երբ Ամիրան Կ. Պոլսոյ կերթար, յարաբերութիւնը չէին խզեր և զիրար կը յիշէին նուէրով ու ժամուցով:

Ս. Խաչ լերան մնացեալ մասերը կան եկեղեցիի, մատուռի աւերակի նշաններ. արդէն քարակոյտ գերեզմաններուն ալ կը ցուցնէ որ ժամանակին լեռնադաշտը թերեւս տուներ ալ կան եղեր: Այս կողմի գիւղերը կան շատ ուխտատեղիներ, կամ վանքերու մատուռներու աւերակներ, ինչպէս Նիրգիի քով Ս. Գրիգորի վանքը՝ որուն հիմա պատերը և տանքարը միայն կան կանգուն, և որ մինչեւ դարուս սկիզբները ունի եղեր զատ վանահայր կամ Առաջնորդ, ինչպէս կը տեսնուի ֆէրմանէ մը որ կայ Ս. Կարապետի վանքը: Նոյնպէս Խաչ լերան հարաւային-արեւելեան կողմը, մօտերը կայ Ս. Պարսամ վանքը՝ աւերակ: Ս. Դանիէլ(²) որ յայտնի է թէ, Ս. Կարապետին հարաւ-արեւմտեան կողմը դեռ կայ, և ունի զատ վանահայր, և երեք գիւղ անոր թեմն են, կեսարիոյ Առաջնորդին իրաւասութեան տակ: Եւքարա գիւղին մէջ Ս. Սարգիս Եռ-անուամբ քանի մը ուխտատեղիներ զատ, կայ մատուռ մը Ս. Գէորգ, որ փորածոյ է, պզտիկ խցիկով, խորշերով, իբրեւ պահարան կամ աւազան. ունի խորան, դուռ՝ զոր կը փակեն, և տարին մէկ անգամ Ս. Գէորգի ծոնի օրը հոն պատարագ ալ կը մատուցանեն: Ս. Խաչ լերան՝ խաչի արձանէն ո՛չչատ հեռու, լեռնադաշտին Եւքարա նայող ծայրը կայ մատուռ մըն ալ, Ս. Եղիա, որուն փուտ, պզտիկ, խորանարդաձեւ քարէ շինուած չորս մայր-պատերը դեռ կանգուն են, 2-3 կանգուն բարձրութեամբ, վրան բաց. մատրան լայնութիւնը իբր 3 և երկայնութիւն 5 կանգուն. խորանի տեղ խորշ մը պատին մէջ, զոր քրիստոնէական տաճարի կազմութեան վրայ գաղափար շունեցողը հիւրակ մը կը կարծէ:

Այս Ս. Եղիայի մատրան մէջ ալ Եւքարացի ժողովուրդը սովորութիւն ունի տարին մէկ անգամ Ս. Եղիայի ծոնի օրը պատարագ և մատաղ ընել: Քանի մը տարիներէ ի վեր այս հնաւանդ սովորութիւնը չէին կատարած, և թէեւ Ս. Եղիայի յիշատակը այս տարի մայիս 31ին է, բայց այս տարի գիւղին մէջ տիրող ժանտատենդը և պարսան ամիսներուն եղաւութիւնը ժամանակին յառաջ յիշեցուց գիւղացւոց Ս. Եղիայի մատուռը

(¹) Կարմիր-խնձոր ըսել է:

(²) Ս. Դանիէլ վանքը շատ հին է. եկեղեցւոյն մէջ կայ վեց հարիւր տարուան տապանագրով դերեզման մը՝ և ուրիշ հնութիւններ:

պատարագ և մատաղ ընելու սովորութիւնը։

Ապրիլ 12, կիրակի առաւօտ էր. այր ու կին, ծեր ու մանուկ, հարուստ, աղքատ ժողովրդեան մեծագոյն մասը լեռնաղաշտն էին խմբուած, Ս. Եղիայի անշուք մատրան շուրջ որ շբեղ կերպարանք մը առած էր այն պահուն, ուր Աստուծոյ պաշտօնեան պատարագ կը մատուցանէր։ Պատարագէն ետքը, ժողովուրդը խումբ ի խումբ շրջանակ բոլորած, տեղ տեղ խառն խուռն նստան. դաշտային հասարակաց խնջոյք մըն էր անպաճոյճ. դաշտին մէկ անկիւնը՝ քանի մը այր ու կին գիւերը տքնելով չորս խոշոր կաթսաներու մէջ պատրաստած էին մատաղի բիւրը, որուն նիւթը ճաւար, կորկոտ, միս, իւղ, եւն, հայթայթուած էր ամէն տուներէ. քանի մը հոգի կը բաշխէին մատաղը հարիւրաւոր ափսէներու (սահան) մէջ, զոր արդէն եկեղեցին կ'ունենայ պատրաստ այդպիսի օրերու համար կաթսաներով մէկտեղ։ Հեռատքքրքրական էր տեսնել մեծ ու պզտիկ ամէն ոք մէջքը զինուած իր դգալով. գիւղին հայ գլխաւորներուն քով կային թուրք հասարակութեան գլխաւորներն ալ։ Հոն հրաւիրուած էին նաեւ Ս. Կարապետի վարժարանին դասատուներն և աշակերտները, որոնք մասնակից եղան պատարագին և մատաղին. այս պարզ, դաշտային, բարեպաշտական հանդէսը տեւեց իրը երկու ժամ. ժողովուրդը ցրուեցաւ և քաղցր տպաւորութեան մը տակ, պատարագին հոգեկան քաղցրութեան հետ ճաշակելով միւս նիւթական պատարագը, մատաղը։

Այս տեսակ պարագաներու մէջ դիտող մը կը խորհի թէ՝ մեր երջանկայիշատակ նախնիքներն ինչ լաւ կանոններ, սովորութիւններ հաստատած են և զուտկէ զուտկ զանոնք պահած են աւանդաբար և իրենց հետ տարած են զանոնք ուր.որ գացած ու գտնուած են։ Ի մէջ այլոց, յիշենք այն եկեղեցական կարգադրութիւնը՝ որ ուրեք ուրեք դեռ ի գործ կը դրուի։ Տարուոյն պատարագները բաժնուած են թեմին ծուխերուն մէջ. այնպէս որ քիչ շատ ունեւոր ամէն հայ տուն ունի իր սեփական տօնի, պատարագի օրերը, որոնց մէջ առնիկա կրօնական եռանդով վառ, ի յիշատակ իր մեռեալներուն պատարագ մատուցանել կուտայ, մատաղ մը կ'ընէ, թռչուն ըլլայ աքլորիկ մը, գառնուկ մը, ոչխար մը, կամ քանի մը պնակ բրեաւ կամ հերիսայ, ամէնքը իր կարողութեան համեմատ, զորս կը բաշխէ գիւղին կամ թաղին աղքատներուն։

ՑԱՐՈՒԹԻՒՆ Ց. ՆՇԱՆԵԱՆ

ԲԱԼԱԲԱԿԱՆ

ՍՊԱՆՕ-ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

ՍԷՐՎԷՐԱ ԾՈՎԱԿԱԼԻՆ ՑԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Սէրվէրա ծովակալ Դալարի Գլխէն մեկնելէ առաջ, իր նաւերուն մարդոց հետեւեալ յայտարարութիւնը ուղղեց. «Երբեք տարի Քուպայի մէջ կռուելէ վերջ, հիմա պիտի տեսնենք վերջապէս այս կացութեան վախճանը։ Արդարեւ ապստամբները չպիտի դիմադրէին, եթէ երեք ամիս առաջ Մ. Նախագահներէն օգնութիւն չգտնէին։ Այդ ազգը՝ տեսնելով որ իր անուղղակի օգնութեամբ չէր կրնար իր վառամոլ նպատակին հասնիլ, վերջապէս դիմակը վար առաւ, երբ ապստամբներուն ուժասպառ ըլլալը տեսաւ։ Սպանիա պատերազմ չէր ուզեր, իր ընթացքով ապացուցուց զայս, շնորհելով ամէն ինչ որ կարելի էր ինքզինքը յարգող ազգի մը։ Բայց Ամերիկացիք միշտ աւելի կը պահանջէին մեզմէ, նոյն իսկ ինչ որ մեզի կը վերաբերէր, ինչ որ գտան Սպանիացիք Քրիստափոր Քոլոմպոսի առաջնորդութեամբ։ Ուրեմն պատերազմի երթանք, քանի որ Ամերիկացիք կը տիրեն մեզ։ Բայց մենք կռուելու կ'երթանք այնպէս, ինչպէս որ միշտ գացած են Սպանիացիք, իրենց իրաւունքներով զօրացած և Աստուծոյ վստահացած, որ չպիտի երեսէ ձգէ այսքան արդար դատ մը և որ պիտի պաշտպանէ մեր ճիգերը։ Պէտք չունիմ ձեզի կարգապահութիւն յանձնարարելու, վասն զի իմ հրամանատարութենէս, այսինքն վեց ամիսէ ի վեր ուրախ եմ այս մասին։ Զպիտի յանձնարարեմ նաև քաջութիւն, դուք Սպանիացի կ'ք, և ասիկա կը բաւէ։ Ուրեմն ի պատերա՛զմ։ Երբ ձեզ կռուի կ'առաջնորդեմ, վստահ եղի՛ք։ Ձեր պետերը և ազգը՝ որ մեզի կը նային, պիտի տեսնեն թէ այսօրուան Սպանիան ամէն ատենուան Սպանիան է։ Կեցցէ Սպանիա, կեցցէ թագաւորը, կեցցէ խնամակալ թագուհին։»

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ԳԵՐԻ ՄԸ

Բոբթօ-Ռիքոյէն կ'իմացնեն թէ ամերիկեան թղթակից մը՝ Պ. Հէյլոթէտ ձերբակալուեցաւ, երբ կը լուսագրէր ամրութիւնները։ Պատերազմական ատեանի մը կողմէ դատուելով՝ չորս տարուան բանտարկութեան դատապարտուեցաւ։

ՓԻԼԻՊՊԵԱՆ ԿՂԶԻՆԵՐԸ

Ակուինալտօ ապստամբապետը Հանկ-Քանկէն Մանիլա մեկնեցաւ ուրիշ տասնըվեց ապստամբներու հետ։ Ակուինալտօ Քավիթէի ցամաքը ելլելով՝ 3700 ապստամբներով Մանիլայի վրայ յարձակելու փորձ պիտի ընէ։ Խօսք առած է պատերազմին մէջ անգործութիւն չգործել։ Միւս կողմէ Մանիլայի սպանական իշխանութիւնք ապստամբներուն երկրպառակութենէն օգուտ քաղելով՝ զանոնք իրենց կողմը կուգեն շահիլ գիշերամեր ընելով. քանի՞չորս ընկերներէ յանձնախումբ մը կազմուած է, իբրև միջնորդ ծառայելու համար ապստամբներուն և սպանիական կառավարութեան միջեւ։

Մանիլայի մէջ գործերը քիչ մը բացուած են. քաղաքը և շրջակայքը հանդարտ են։

Ամերիկացիք գերի բռնեցին Էչեթէ թնդանօթակիրը։ Քոնէբրոթ և Պոոլէն մարտանաւերը Իլօ-Իլօ գացին, ուր կը յուսան դարձեալ գրաւել Սարանաթ ամերիկեան նաւը, զոր Սպանիացիք գերի բռնած էին։

Ամերիկացիք Բաւիթէի զինարանը բոլորովին պարապ գտան։ Կրսուի թէ սպանիացի թնդանօթաձիգներու գնդապետը անձնասպան եղաւ, պաշտպանութեան հարկաւոր ռազմամթերքը չգտնելով այդ զինարանին մէջ։

ՑՈՑՆԵՐԸ ՍՊԱՆՕ-ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ ՄԷՋ

Նիւ-Եորքէն կը գրեն թէ սպանօ-ամերիկեան պատերազմին մէջ առաջին անգամ թնդանօթին կրակ տուող սպան Քալմնոսցի յոյն մըն էր, որ տարիներէ ի վեր կը ծառայէ եղեր Ամերիկեան Նաւատորմիղի յաստուերակին մէջ։ Փիլիպպէսեաններու ամերիկեան նաւատորմին Քոնէբրոթ շրջանաւին Բ. նաւապետը Քիսցի Եարիի Քալօքիրիսթ անուն յոյն մըն է եղեր։ Ծովակալ Սէմբսընի նաւատորմին մէջ այսօր վեց հելլենահպատակ յոյներ կան, և ամերիկեան ընդհ. նաւատորմին մէջ ծառայող յոյներուն թիւը 130ի կը հասնի։

ՆԱԽԱՏՈՐՄԻՂՆԵՐԸ

Վերջապէս Դալարի Գլխոյ Նշանաւոր նաւատորմիղը ասդին ծռելով, անդին փախչելով, յաջողեցաւ Քուպայի ցամաքը, Աւետեաց երկիրը բռնել։ Աղլանտեանի մէջ մղուելիք նաւամարտին վրայ եղած բոլոր կարծիքները, կասկածները ի դերեւ ելան առ այժմ. Սէրվէրա սպանիացի ծովակալը ամերիկեան բոլոր նախգուշութիւնները խաբելով, Սանթիակոյի առջև երեւցաւ, ուրկէց հիմա ճամբայ ելած է Հաւանա երթալու համար. միւս կողմէ Սէմբսընն ծովակալ և Շլի հրամանատար Քիւ-Ուէսթի մէջ այս պահուս ածուխ կ'առնեն, սպանիական նաւատորմին հետ կռուի բռնուելու վրայ, ինչ որ ալ ըլլայ։ Բայց վերջին լուրերը տարբեր կերպով յուսահատական են երկու կռուողներուն համար. Քատիշէի պահեստի նաւատորմը ճամբայ կ'ելլէ, ուրիշ սպանիական տորմիղ մը ինը նաւերէ բաղկացեալ ամերիկեան ծովեզերքներուն կը մօտենայ, այս մասը Սպանիոյ հաշուին. բայց թերթը դարձենք, և պիտի տեսնենք որ Ամերիկացիք կը պատրաստուին մարդերով ողողել Քուպան և նոյն իսկ Հաւանայի նաւահանգստին մէջ վիճացնել Սէրվէրայի տորմիղը, ինչպէս Մանիլայի տորմիղը փոճացուց Ցոէյ ծովակալ։ Ամերիկացիք կը կարծեն թէ տարբերութիւնը սա՛ է միայն որ Հաւանայի ամրոցները աւելի զօրաւոր և Սէրվէրայի տորմիղը աւելի ուժով են քան Մանիլայի ամրոցները և Մոնթոյոյ ծովակալին նաւերը։ Ամերիկացիք կ'ըսեն. «Աստուած ողորմած է», բայց միայն Աստուծոյ ապաւինած չեն անոնք, այլ իրենց տոպաներուն, հանճարին և ազգային տոկունութեան,

Հրաման ղրկուած է Վաշինկթընէն ամերիկեան նաւերուն որ սկսին ուժգնօրէն Հաւանայի ելեւէջները, առանց սակայն չափէն աւելի անոնց մօտերը երթալու։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ. — Բրուսիական Աւագաժողովին վերջին նստաշրջանին փակման առթիւ՝ Վիլհէլմ կայսրը կարեւոր ճառ մը արտասանեց, ակնարկութիւն ընելով ներքին բարեկարգութեանց ծրագիրներուն, որոնց նպատակն է Գերման տարրը զօրացնել։ Կայսրը այս կերպով վերջացուց իր ճառը. «Թագաւորութեանս տասներորդ տարիին վերջը ակնկալելի շնորհակալ եմ Աւագաժողովին, որ մեծապէս օժանդակեց ինծի, ժողովրդեան բարօրութիւնը ապահովելու գործին մէջ։ Ասկէ վստահութիւն մը կ'ունիմ թէ Աստուծոյ օգնութեամբ, կարելի պիտի ըլլայ ապագային պահպանել բոլոր այն բարիքները՝ զոր յաջողած ենք ձեռք ձգել, և կատարել բոլոր նոր և միշտ աճող պարտականութիւնները, որոնց զործադրութեան կընպասէ մեզմէ մայր հայրենիքի բարօրութիւնը։»

Աւագաժողովին փակման արարողութեան ներկայ էին Արքայական Դրեակին Սպիտակ Սրահին մէջ իշխանները, նախարարները, զօրավարները, ծովակալները և բազմաթիւ երեսփոխաններ։ Վիլհէլմ կայսեր ճառը ներկաներուն կողմէ ծափահարուեցաւ։ Կայսրը կէցցէներու խնդավառ աղաղակներու մէջէն սրահէն դուրս ելլելով, դրեակին պարտէզներուն մէջ հանդէս մը կատարեց այն զինուորներէն՝ որոնց պատուակալ պետն է Ռուսիոյ հանգուցեալ Ալեքսանդր կայսրը։ Նոյն օրը Ռուսիոյ Նիքոլա Զարին ծնընդեան տարեդարձը ըլլալով՝ կայսրն ու կայսրուհին դրեակին մէջ նախաճաշ մը տուին, որուն ներկայ եղան նախարարապետ Հոհէնլոհէ իշխան, արտաքին գործոց նախարար Փոն Պիւլով և Պէրլինի ռուսական դեսպան Օսթէն Սաքէն Կոմը։

—Աշխարհագրութեան հանրածանօթ ուսուցիչ Տր. Ֆոն Պրիկլսբի կը յայտարարէ թէ գերմանական հիւսիսային արշաւախումբը Բէրկուէլան կղզիներէն ճամբայ պիտի ելլէ. գիտական խուզարկութիւններ կատարելու համար մինչեւ ձիւեռ, կարելի եղածին չափ բեւեռին հարաւային կողմերը. գարնան բեւեռին պիտի մօտենայ, և այնան Գերմանիա պիտի վերադառնայ Ապոմոէնի ճամբով։ Կը հաշուուի թէ այդ արշաւախումբը 910 հազար մարքի պիտի նստի, և այս գումարը զբաղուորաբար հանգանակութեամբ գոյացուած է։

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ՀԱՊՇԵՆԱՍԱՆ.—Մենելիք կայսրը ընկերակցութեամբ Բաս Միքայէլի և Պ. Իկի, ապրիլի երկրորդ օրը այցելեց ռուսական Կարմիր Խաչի ընկերութեան կողմէ իր մայրաքաղաքին մէջ հաստատուած հիւանդանոցը։ Ն. Վեհափառութիւնը սքանչացաւ հիւանդանոցին փարշութեան և օրէնքներուն վրայ, և մեծ հետաքրքրութեամբ ներկայ եղաւ բժշկական գործողութեան մը կատարման։ Գործողութեան ենթական էր զինուոր մը որուն մարմնին մէջէն դուրս հանուեցաւ գնդակ մը՝ որ հոն մնած էր տասնըեօթը տարի առաջ։ Նեկիւսը իր այցելութեան միջոցին հիւանդներէն իւրաքանչիւրին քանի մը համակրական բառեր ուղղեց և շնորհակալ եղաւ ռուս վիրաբոյժներուն և բժիշկներուն այն ծառայութեանց համար՝ զոր կը մատուցանեն իր հայրենիքին։ Մենելիք ըսաւ մասնաւորապէս բժիշկներուն թէ Աստուած զրկեց ձեզ իմ երկրիս մէջ։

ԱՆԳԼ. ՀՆԴԿԱՍՏԱՆ.—Միմայէն կը հեռագրեն թէ անկլօ հնդիկ զօրագունդ մը մեծ դժուարութեամբ անցաւ Լվանրայի նեղ անցքէն, ուր ձիւնակոյտի մը անկումէն մեռան երեք զինուոր։ Սիբայի՝ որ հինգ ժամ ձիւնին մէջ թաղուած էր՝ վերջապէս ազատեցաւ։ Սբը Ուիլեամ Լոքարտ հոկտեմբերին պիտի վերադառնայ Հնդկաստան։

ԻՏԱԼԻԱ.—Նոգիրի իտալացի ընկերվարական երեսփոխանը տասնըհինգ տարուան բանտարկութեան դատապարտուեցաւ։

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԶԻՆԱՍՏԱՆ. — Ռուսիոյ պատերազմական նախարարը մասնաւոր առանձնաշնորհումներ կը խոստանայ բոլոր այն զինուորական սպաներուն, որոնք ուզեն քաջալերիչ տարի կամաւորապէս ծառայել ռուսական Զինաստանի մէջ. նմանօրինակ շնորհներ կը խոստացուին նաև քաղաքային ճարտարագէտներու։ Այդ առանձնաշնորհումներէն մին և ամենէն կարեւորն է հողային ընդարձակ կալուածներ ունենալ Մանչուրիոյ մէջ, երբ այդ գաւառը վերջնականապէս Ռուսիոյ բացարձակ տիրապետութեան տակ մտնէ։ Մանչուրիա զանազան հանքերու մասին խիստ հարուստ երկիր մըն է։

ՎԱՇԻՆԿԹՈՆ-ՎԱՇԻՆ ՊԱՐՈՒՄԸ.—Ճաբոնական բանակը մայիս 17ին սկսաւ պարպել Վայ-Հայ-Վայ նաւահանգիստը, և կը յուսացուի որ մինչեւ մայիս 23 (այսօր) այդ պարպումը աւարտի, ինչպէս մեր այսօրուան հեռագիրներէն կ'երեւայ։

ՀԱՅՆՐԻՀ ԻՇԽԱՆ.— Բէքինի բրիտանական դեսպան Սր Քիոտ Մարտոնպտ պարհանդէս մը տուաւ անգլիական դեսպանատան մէջ և պատիւ Հայնրիխ իշխանին, Իշխանին համար սարքուած հանդէսներէն ամէնէն աւելի շքեղը այս պարհանդէսը եղաւ։ Անգլիական դեսպանատունը Բէքինի մէջ ամէնէն գեղեցիկ շէնքն է. անոր ընդարձակ գետինները լուսաւորուած էին երկու հազարէ աւելի լապտերներով, որ մեծ ճարտարութեամբ դետեղուած էին։ Երաժշտախումբը՝ զոր Հայնրիխ իշխան մասնաւորապէս իրեն հետ բերած էր, գեղեցիկ կտորներ դարկաւ։ Իշխանը զուարթութեամբ կը խօսէր բոլոր հրաւիրեալներուն հետ։ Իշխանը այցելեց նախարարապետին։

Հայնրիխ իշխանին և Բուանկսու կայսեր միջև տեղի ունեցած առանձին տեսակցութենէն վերջ, կայսրը շատ զուարթ կ'երեւար։

«Հայնրիխ իշխանին Բէքին ըրած այցելութիւնը, կ'ըսէ Ֆրէմդենպլատ, բացի Ռիաո-Չէուլի գրաւումէն, բարեկամական այցելութիւն մըն է նաև, թէ Զինայ կ'ուզեր, նախարարներուն, և բոլոր ժողովրդին կենդանի գաղափար մը կուտայ Գերմանիոյ և անոր բարեկամական դիտաւորութեանց վրայ։»

ԱՆԳԼԻՈՅ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ.— Անգլիական կառավարութիւնը ձիպրալթարի մէջ ածուխի մեծ պատրաստութիւն կը տեսնէ։ Նիւ Եորքէն կը հեռագրուի թէ Վաշինկթընի զգաստիքը պաշտօնապէս իմացաւ թէ Անգլիա մեծաքանակ ածուխ կը գնէ Ամերիկայի արեւմտեան նահանգներէն, և այս ածուխը կը դիզէ Էսքիմալթի մէջ։ Հետեւաբար ածուխին գինը կը բարձրանայ և Ամերիկայի պատերազմական նախարարը ստիպուած է աւելի բարձր գնով ձեռք ձգել իրեն պէտք եղած ածուխը։

Կը կարծուի թէ Անգլիա Ծայր. Արեւելքի մէջ ճգնաժամի մը կը պատրաստուի։

Պ. ՉԷՄՊԷԼԷՅՆԻ ՃԱՌԸ ԼՈՐՏԵՐՈՒ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆՆԻ ՄԷՋ.—Լօրտ Բէմպըրլիի հարցապնդման Պ. Սալզբէրի հետեւեալ կերպով պատասխանեց. «Ժամանակին ինծի իմաց չտրուեցաւ թէ ի՛նչ հարցումներ պիտի ուղղուին ինծի. ուստի դիս հարցապնդող ատենաբանին հետ չեմ կրնար վիճիլ ճառի մը մասին, որուն բովանդակը աչքիս առջեւը չունիմ, որուն տարբեր կէտերը ուզածիս պէս չեմ կըրցած ուսումնասիրել։ Սակայն քիչ մը պիտի խօսիմ Պ. Չէմպըրլէյնի ճառին այն հատուածին վրայ, որ կ'ակնարկէ չին և ճաբոնական պատերազմին վերջերը ազատական կառավարութեան քաղաքականութեան արդի հետեւութեանց։

Լորտ Բիմպըրլիի պէս կարծեմ թէ հարկ չի կայ օտար ազգերու միանալ յաղթականը զրկելու համար իր յաղթութեան պտուղէն, և թէ անգլիական քաղաքականութեան հակառակ է ընել ոեւէ բան, որ մեզմէ պահանջել Ճաբոնի պէս նորոտին պետութիւն մը, որ չատ մը պատճառներ ունի մեզի զործակցելու և համակրելու. բայց չեմ կարծեր որ այն ատենուան ազատական կառավարութիւնը իմաստութեամբ գործած ըլլայ, չպահանջելով Ռուսիայէն և իր դաշնակիցներէն որ իրենք չառնեն ինչ որ այն ատեն արգիլեցին Ճաբոնի, և յետագայն ժամանակներու մէջ Չինաստանը չդրկեն իր կալուածներէն։

Պ. Չէմպըրլէյնի ճառին այս կէտը միայն կը քննեմ. վասն զի այդ ճառին բոլոր հատուածներէն կարելի է ամէն տեսակ ընդհանուր հետեւութիւններ հանել։ Ճառը ուշի ուշով քննելով՝ անկարելի է ըսել թէ Լորտ Բիմպըրլիի քննադատութիւնները ճիշդ ըլլան։

Գալով Վայ-Հայ-Վայի, Անգլիոյ համար ռազմագիտական, բարոյական և առեւտրական տեսակէտով խիստ կարեւոր եղող այդ նաւահանգստին գրաւումը մանաւանդ երաշխաւորութիւն մը և պաշտպանութիւն մըն է Չինաստանի համար, որուն բաժանման արգելք կրնայ ըլլալ։ Այսպէս, կը տեսնէք որ անգլիական քաղաքականութիւնը փոխուած չէ։ Վերջացնելով, կրնամ յոյս յայտնել թէ եւրոպական ազգերը պիտի զործակցին Երկնային Կայսրութեան մէջ ներքին բարեկարգութիւններ մտցնելու համար անոր 400 միլիոն բնակիչներուն բարօրութիւնը և զարգացնելու խոշոր վաճառականութիւնը զոր բաժանումը կրնայ փճացնել։

Երեսփ. Ժողովին մէջ պահպանողական մը Պ. Ասքրոֆթ, հարցուց թէ կառավարութիւնը մտադիր է յայտարարութիւն մը ընել Պէրմինկէմի ճառին, մասնաւորապէս Անգլիոյ և օտար պետութեանց յարաբերութեանց վրայ։ Պ. Պալֆուր ժըխտական պատասխան տուաւ։

Նիւ-Եորք Հերըլդ կ'ըսէ. Պըրմինկէմի ճառը անգլիական դահլիճին մէջ դժգոհութիւն պատճառած է. նախարարները յայտնապէս կը պախարակեն իրենց պաշտօնակից անդամնասպահութիւնը. ըսելով թէ արտաքին պաշտօնատան գործերուն կը խառնուի, մինչդեռ իր գաղափարին ձեռնհասութեան նիւթերով միայն պէտք է զբաղի։ Նախարարները կ'ըսեն թէ այդ ճառը վերջին ծայր անխոհեմութեամբ լեցուն էր։

ԱԻՍՏՐՕ-ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ.—Ֆրանֆֆոռբլիէր Զայրոնէնի աւըստրօ ռուսական կարծեցեալ դաշնադրութեան մը մասին խօսած էր, որ իբր թէ պալքանեան պետութեանց համար կազմուած ըլլայ երկու կայսրերուն և երկու արտաքին գործոց նախարարներուն միջեւ։ Ֆրանֆֆոռբլիէր Զայրոնէնի այդ լուրին արձագանգ տուած էր տեղական հայ թերթ մը։ Արդ, գերմանական եւ աւստրիական թերթերը բոլորովին կը հերքեն Ֆրանֆֆոռբլիէր Զայրոնէնի այդ լուրը։

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀՈՒՐՀԱՆԴԱԿԷՆ

ԿԱՅՍՐԸՆ ՄԱՀը

Այսօրուան սուրհանդակով առնուած թղթի մէջ կը կարդանք. Պ. Կլատսթընի որ երեքշաբթի իրիկուան դէմ հոգեվարքի ենթած էր, այս առաւօտ մեռաւ (ԵԾ.)։ Ներկայ էին իր կինը և հինգ զաւակները։ Երէկ (ԴԾ.) արդէն առաւօտուն կոնուլսիոնները քիչ մնաց պիտի անհետանար, իր սրտին պրոֆիլները յանկարծ կեցան. բայց մեծ ծերունին ուժեղ կազմուածքը այն անգամ ալ յաղթեց ճգնաժամին, քիչ մը գոյն եկաւ երեսին վրայ, նոյն իսկ քիչ մը խելքը գլուխը եկաւ, յետոյ քնացաւ. շատ խաղաղ քնով մը, որ տեւեց մինչեւ կէս օր։ Այս վիճակը՝ զառանցանքով և ինքնախոստովանութիւններով ընդմիջուած՝ ամբողջ իրիկունը և բոլոր գիշերը տեւեց (ԴԾ.), և վերջացաւ մահուամբ։ Զորեքշաբթի կէս օրէ վերջ կալլէսի իշխանը իմանալով թէ վախճանը մօտաւուտ էր, հեռագրած էր Պ. Կլատսթընի զաւակներէն մէկուն. «Բոլոր գազմարներովս ձեզի հետ եմ, ձեր մօր և բոլոր ձեր ընտանիքին հետ այս փորձութեան ժամուն, ուրիշ պիտի անցնիք։ Տա՛յր երկինք որ ձեր հայրը շատ չի տառապի։»

Կալլէսի իշխանին մաղթանքը կարծես լսելի եղաւ, Պ. Կլատսթընն անուշ հոգեւարք մը ունեցաւ, մանաւանդ բաղդատմամբ չարամիներ տեսող ցաւերուն, զոր իր սոսկալի հիւանդութիւնը, քթին ոսկորին փտութիւնը, կը պատճառէր ապնիւ մարդուն։

Թէեւ քանի մը օրէ ի վեր Անգլիոյ մէջ պատրաստուած էին լսել մահը այն ամենամեծ պետական մարդուն՝ զոր արտադրած է Վիքթորիա թագուհիին շրջանը, Հարտրնի դղեակին քաջուած հեռագիրները ամբողջ Միացեալ Թագաւորութեան մէջ ամենախորին և ամենէն անկեղծ յուզումը ձգեցին։ Արդէն Սբը Ուիլեամ Հարտրտի օր մը առաջ երբ կը հրաժարէր ազատական Դաշնակցութեան հայկերդութիւն մէջ խօսելիք ճառէն, ըսած էր. «Պէտք է որ քաղաքական կիրքերու ձայնը լռէ պետական մարդուն մահուան անկողնին առջեւ, անո՛ր՝ որուն յիշատակը անմահ պիտի ըլլայ, և որ երկար ատեն մեր կուսակցութեան (ազատական) պետը եղաւ։» Պահպանողական կուսակցութեան թերթերն ալ յարգանքով և գովեստով լցուած են Պ. Կլատսթընի համար, զոր կ'ուզան արդէն Անգլիոյ պատասխանները։ Թաղմը կը համրվ բոլոր այն միջոցները՝ զոր խորհրդարանը կրնայ ունենալ Հարտրնի մահուան յիշատակը պահպանելու համար. Սինոդաբար կ'առաջարկվ՝ թագուհիին հանանութեամբ կլատսթընի փառքին արձան մը կանգնել Ուէսթմինսթրի արքայարանին մէջ։ Վերջապէս կը խորհին պետական ելմտացոյցին վրայ հանել Պ. Կլատսթընի յուղարկաւորութեան ծախքը, որուն կը հաւանի համարէն ազգը։

Բանի մը մանրամասնութիւններ Պ. Կլատսթընի մահուան վրայ։

Լոնտոն 19 մայիս.—Մինչեւ առաւօտեան ժամը երկու, ոեւէ փոփոխութիւն չտեսնուեցաւ մահամերձին վիճակին վրայ որուն հոգեվարքը կը տեւէր քառասուն ժամ ի վեր։ Ժամը չորսուկէսին, պարտէզներուն մէջ սպասող լրագրի թղթակիցները անկանոն շարժում մը դիտեցին տանը ներսիդին և երեք քառորդ վերջը, մահը պաշտօնապէս գուժուեցաւ։ Պ. Կլատսթընն խաղաղիկ գիշեր մը անցընելէ վերջ, մարեցաւ կամաց կամաց, առանց ցնցումի, առաւօտեան ժամը հինգին։ Իր անարքին վերեւ կը գտնուէին Տիկին Կլատսթընը, Պ. Պ. Հէրպերթ, Հէնրի և Սթէֆրընն Կլատսթընը։ Տիկնայք Տրաւ, Ուիլիամ և Օր. Հէյէն Կլատսթընն, իր աղջիկները. Տիկին Հէնրի Կլատսթընն և ընտանիքին բարեկամ օրիորդ մը. Հալըրթամ, Տոպի և Պիս տոքթորները և երկու նաժիշտ։ Ժամը վեցին քառորդ մնացած, Հարտրնի եկեղեցիին զանգակները սկսան մահագոյժը հնչեցնել։ Ընտանիքը իմացուց թէ յուղարկաւորութիւնը Հարտրնի մէջ պիտի կատարուի, և թէ հանգուցեալին վախճանէ էր ծաղիկ չունենալ իր դագաղին վրայ։ Սակայն կառավարութիւնը մտադիր է հանդիսաւոր յուղարկաւորութիւն ընել Վերուներին Ուէսթմինսթրի կամ Ս. Պողոս եկեղեցիին մէջ, եթէ ընտանիքը հաւանի։ Բժիշկները չկրցան ճշդիւ որոշել կլատսթընի հիւանդութեան բնութիւնը, վասն զի խոժոյին թաղանթին ուռեցքը թոյլ չի տուաւ որ յաջողութեամբ մը քննէին քիթը։ Սակայն կը կարծեն թէ պարտ չի կար, այլ պարզապէս խոժոյին թաղանթը խոշորցած և բորբոքած էր։

Վերջին օրերուն՝ կլատսթընի սենեակին մէջ ծաղիկ չի կար, ոչ ալ երաժշտութիւն։ Պ. Կլատսթընն իր հիւանդութեան օրերուն մեծ մասին մէջ երաժշտութեամբ կ'ամոքուէր, և կ'ուրախանար, իր սիրելի նուագները երգել տալով։ Անոնցմէ մին է «Ժայռ Դարուց», զոր ինք լատիներէնի թարգմանած էր, և «Առաջնորդեա, բարերար լոյս»։ Սակայն ամենէն աւելի կը սիրէր Ժէրոնտիոսի երգը, որ իր բարեկամին՝ Նիւման կարդինալին մեկնաբանական գրչէն ելած էր.

«Գովութիւն Քեզ ի բարձունս, ո՛վ Ամենատուրդ,
Գովութիւն Քեզ ի խորս երկրի,
Զարմանալիդ յամենայն բանս քո,
Եւ անկասկած յամենայն ճանապարհս քո։»

ՍՊԱՆԻԱ

Սպանիական կառավարութիւնը կարմիր տետրակ մը հրատարակեց, որուն մէջ պարունակուած են Սպանիոյ և Մ. Նահանգաց յարաբերութեանց վերաբերեալ զօր. Ուուտֆորտի Մատրիտ գալէն մինչեւ խաղաղութեան խնդիրը։

Էքթոռ կը ծանուցանէ թէ երկաթուղիներու ընկերութիւնները կառաջարկեն 250 միլիոն ֆր. տալ կառավարութեան, պայմանաւ որ մենաշնորհի թուականը երկարաձգուի։ Պ. Սակասթա յայտարարեց թէ Սպանիա պատերազմը պիտի շարունակէ։

ՆԱԽԱՐԱԺԻՇՆԵՐՈՒՆ ԱՌԹԻՒ

Պլանքօ մարաշախտ պաշտօնապէս իմացուց զինուորներուն թէ սպանիական նաւատորմիղը՝ օգնական զօրքերով և ուտելիքներով լեցուն՝ Հաւանայի կը մօտենայ ամերիկեան մարտանաւերէն խոյս տալով։ Սպանիացի զինուորներուն խանդավառութիւնը աննկարագրելի է, ամէնքն ալ իրենց գործունէութիւնը կը կենապատկեցին քաջաբեր և ծովեզերքին պաշտպանութեան պատրաստութեանց մէջ։

ԲԱՑՈՎԱՐԻԶԻՆ ԿՌԻՒՄ

Սանթա-Բլարա գաւառին հիւսիսային եզերքին վրայ Քայպարիէն նաւահանգստին առջեւ ամերիկացիք փորձեցին ցամաքը զօրք հանել։ Բայց սպանիական չորս թնդանօթակիրներ, Բորրէզ, Քոռլոս, Իսնիրէքիա և Վալէնսիէ ծովախորշէն չոգեպինդ զուրս ելլելով, ամերիկեան նաւերուն վրայ երեսուն ռումբ արձակեցին։ Ամերիկացիք ետ քաշուեցան։

ԱՊԱՏԱՄԲՆԵՐԸ

Սպանիական ազբիրէ կը հեռագրուի թէ Բոտրիկուէզ գնդապետ 400 ապստամբները ցիրուցան ըրաւ, անոնցմէ 200ը սպաննելով։ Սպաննուածներուն մէջ կը գտնուի Էմիլիո Բոլլազօ պետը։

ՀԵՌԱԳԻՐ

ՄԱՍՏԻՍ, 20 Մայիս.— Սպանիական նաւախումբը առանց մինչդեպի Քուպայի Սանթիակօ քաղաքը հասաւ։ Երկու ամերիկեան նաւեր դոյն տեսնելուն պէս փախան։

ՀԱՎԱՆԱ.— Ամերիկեան երկու մարտանաւեր փորձեցին կուռնթանամոյի ծովախորշին մէջ (Սանթիակոյէն 60 քիլոմէթր դէպ Արեւելք) զօրք հանել ցամաք, բայց ստիպուեցան ետ քաշուիլ սպանիական թնդանօթակիրներուն և ցամաքային զօրքերուն կրակին առջեւ։

ԼՈՆԴՈՆ.—Պ. Պալֆուր իմ ֆուլէնձայէ բռնուեցաւ. հետեւանքը եղաւ սրտի տրկարութիւն մը։

—Լորտերու և երեսփոխանական ժողովները ընդունեցին թագուհիին ուղերձ մը զրկելու առաջարկը, Պ. Կլատսթընի յուղարկաւորութիւնը կառավարութեան ծախքով կատարուելու և Ուէսթմինսթրի արքայարանին մէջ յիշատակարան մը կանգնելու մասին։

ՎԻԼՆՆԱ.—Խորհրդարանը պիտի գումարուի յունիս 1ին։ Օրակարգին մէջ անցաւ լեզուներու գործածութեան վիճաբանութեան չարունակութիւնը։

ԲԼԻԹԱ.—Հունգարական պատուիրակութիւնը առանց վիճաբանութեան ընդունեց կառավարութեան, Պետութեան գերագոյն ատեանին և արտաքին գործոց ելմտացոյցները ինչպէս նաեւ Կոլուսվարի կոմսին համար վստահութեան քուէն։

ԲԱՐԻԶ.—Արտաքին գործոց նախարար Պ. Հանոթօ անհանգիստ է։

ՄԱՏՐԻՏ 21 մայիս. — Սպանիական թերթերը կ'ըսեն թէ Քուպայի պաշարումը չի կրնար իրական նկատուիլ, քանի որ սպանիական Մանիլա նաւը երեք անգամ կրած էր պաշարման գիծը։

—Հակառակ կարգ մը տեղեկութեանց, սպանիական կառավարութիւնը կատարելապէս կը հերքէ Քուպայի ապստամբապետներուն հպատակութեան լուրը։

ՆԻՒ ԵՈՐՔ.—Զինուորագրուած կամաւորներու թիւը 104,000ի կը հասնի։

ԼՈՆԴՈՆ.—Զրոյց կը շրջի թէ Սէրվերա ծովակալին սպանիական նաւախումբը դէպ ի Հաւանա կ'ուղղուի։

—Հեռագրական ստոյգ լուրեր կը ծանուցանեն թէ ամերիկացի Սէմբսընն և Շլի ծովակալները կը համախմբեն իրենց նաւերը։ Հաւանական է որ մօտ օրէն բաղխում մը տեղի ունենայ Սէրվերա ծովակալին նաւերուն հետ։

ՎԱՇԻՆԿԹՐԷՆ.—Մաք Քինլի նախագահ նկատելով թէ Մ. Նահանգները մեծ չահ մը պիտի ունենան 1900ի Բարիզի

Նորին Սրբազնութիւնը այս խընդիրը կրօն. ժողովին վաղուան նստին օրակարգը անցընել տուաւ։

—Տնտեսական խորհուրդը նիստ չըրաւ ուրբաթ օր, թէև Ս. Պատրիարքը բոլոր անդամներուն զատ զատ հրաւիրագիր զրկած էր՝ յայտնելով որ Բաղ. ժողովը իրենց հրաժարականը մերժած և որոշած է պակսած անդամներուն տեղ նորեր կարգել. խորհրդին անդամներէն միայն Լ.ամիրեան համբարձում էֆէնտի՝ որ արդէն հրաժարած չէր, Ս. Պատրիարքին հրաւէրին անձամբ պատասխանած էր։

—Տէր Գէորգ վ. Իբրահիմսեան Մարզուանի Ս. Աստուածածնայ վանքին փոխ-վանահայր կալ գուած և իր պաշտօնին վերաբերեալ յանձնարարդիրները ստացած ըլլալով՝ վաղը կը մեկնի մայրաքաղաքէս իր պաշտօնատեղին երթալու համար։

—Տարէնտէի Թաղ. խորհուրդը զիր մը յղած է Պատրիարքարան, որով կը յայտնէ թէ տեղւոյն ազգ. վարժարանը փակել ստիպուած է դրամի չգոյութեան պատճառաւ, և վերբանալու համար բացառիկ նպաստ կը խընդրէ Պատրիարքարանէն։

Ցիշեալ Թաղ. խորհուրդը ասկէ առաջ ուրիշ գրութեամբ մը տիրացու Թորոս Թաթարեան անուն Տարէնտէցի ազգայինը մայրաքաղաքս զրկած եւ խնդրած էր որ տեղւոյն եկեղեցիին վրայ քահանայ ձեռնադրուի։ Հիմայ Տարէնտէցի մէկ քանի ազգայիններ զիր մը ուղղած են Պատրիարքարան, և յայտնելով որ տիրացու Թորոսը անարժան է քահանայ ձեռնադրուելու, քննութիւն մը կը խնդրեն։

Այս խնդիրն ալ վաղուան կրօն. ժողովին օրակարգը անցաւ։

—Ս. Պատրիարքը թէ՛ մայրաքաղաքիս և թէ՛ արտասահման գտնուած ազգային մեծատուններուն յատուկ գրութիւններ ուղղելով, կոչում ըրած է անոնց բարեսիրութեանը և նպաստ խնդրած է, որպէս զի Պատրիարքարանը կարող ըլլայ գտնուած որքանցները պահպանել և հարկ եղած տեղերն ալ նոր որքանցներ հաստատել։

—Այս առտու դարձեալ պուլկարական շոգենաւով մայրաքաղաքս վերադարձան բաւական թիւով հայ գաղթական ընտանիքներ։

—Զինվադէն կը գրեն մեզ.

Երաշտութեան պատճառաւ ցորենը հետզհետէ հրապարակէն քաշուելու վրայ է և հետեւաբար գինն ալ զգալի կերպով կը բարձրանայ։ Գրիւ մը (110—115 օխա) ցորենը ասկէ ամիս մը առաջ մինչդեռ 55-60 դահեկանի կը ծախուէր. հիմա, այս վերջին երկու շաբթուան մէջ, անակնկալ կերպով 70-76 դահեկանի հասաւ։ Շաբաթ մը կամ տասը օրեր ալ եթէ այսպէս երթան, գալիք ցորեն յայտերն ալ կը մարին, որովհետև անկէց վերջը անձրեւն իւր օգտակարութիւնը տալու տակաւ կը կորսընցնէ։

Ցեղւոյս Առաջն, Տեղապահ Արժ. Տ. Թաթուլ Վ., գալէն անմիջապէս յետոյ՝ գրով մը Ս. Պատրիարք Հօր դիմած է, որպէս զի քաղաքիս և շրջակայ գիւղերու կարօտեալներուն փութով նպաստ ղրկուի։ Այս նպաստը որքան շուտ հասնի, այնքան օգտակար պիտի ըլլայ։

Ամենապատիւ և Գերերջանիկ Հոգեւոր Տէր, Ստեփաննոս Պետրոս Ժ. Կաթողիկոս-Պատրիարք Տանն Կիլիկիոյ,

Այրի Տիկին Սրբուհի Ազարեան և իւր ընտանիք, Տէր և Տիկին Ժողէֆ էֆ. Սազարեան և իւրեանց ընտանիք, Տէր և Տիկին Պետրոս էֆ. Ա. Ազարեան և զաւակունք, Տէր և Տիկին Ժողէֆ էֆ. Ա. Ազարեան և զաւակունք, Այրի Տիկին Ցակովբ էֆ. Ազարեան և իւր ընտանիք, Տէր և Տիկին Անտոն էֆ. Տիւզ և զաւակունք, Տէր և Տիկին Մկրտիչ էֆ. Հէքիմեան և զաւակունք, Միւսիւ Բոտոլֆի Բանն և ընտանիք, Պետրոս էֆ. Մարուշ, Ա. Մաղար և Աղնաւոր ընտանիքները և համայն ազգականք, դառնակիծ ցաւոք սրտի կը ծանուցանեն թէ

ԱՆՏՈՆ ԷՖ. ԱԶԱՐԵԱՆ

կապզուրեալ կրօնից վերջին Ս. Խորհրդոց միխիթարութեամբ, կնքեց իւր մահկանացուն ի հասակի 60 ամաց, 6/18 Մայիս, և անմխիթար սրտիւ կը հրաւիրեն զլարեկամս և զծանօթս ներկայ գտնուիլ յուղարկաւորութեան տխուր արարողութեան որ պիտի կատարուի յառաջիկայ Գ.. օրը, ամսոյս 12/24 առաւօտեան ժամ 2½ին, յԱթառանիստ Եկեղեցւոջ Սրբոյն Աստուածածնի, որ ի Սագըզ Ագաճ, ուր արդէն փոխադրեալ է հանգուցեալն մարմինը։

Բուրսա, 8/20 Մայիս 98

Հրաւիրագիրը չընդունողներէն կը խընդրուի ներկայս նկատել իբր այն։

ԱԶԴ

Պատիւ ունիմ հրապարակաւ ծանուցանել թէ, Տքթ. Ն. Տաղաւարեանի առողջապահութեան գործոյն տպագրութիւնն սկսած է և արդէն չորս առաջին ֆորմաները հրատարակուած են։ Բաժանորդագրութիւնը բաց պիտի մնայ մինչ Յունիս 1 և գործը պիտի աւարտի յուլիսի վերջը։

Հրապարակել
ՆՇԱՆ Կ. ԳԻՐԳԻՐԵԱՆ
Էսկի Զապիթէ ճատտէսի թիւ 61
28/11 Մայիս 98 65

Վերջին լուրեր

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

Խիւտավէնտիկեարի կուսակալին օգնական անուանուեցաւ Էնկիւրիի կուսակալին օգնական Լ.ամի պէյ, որուն յաջորդեց Խիւտավէնտիկեարի կուսակալին օգնական Պէհչատին պէյ։

ՇՆՈՐՀՈՒԵՑԱՒ

Տիւրացցոյի կառավարիչ Մուհարրէմ պէյի Իւլայի Բ. աստիճան։

Զմչկածագի երեւելիներէն Լ.ամէր պէյդատէ Սալիմ պէյի Սալիսէի աստիճան։

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ

Պէրութի կուսակալ Բէչիտ պէյի և Պետական Խորհրդին անդամ Շիւքրի պէյի Ա. կարգի Օսմանիյէ։

Ռուսիոյ արտաքին գործոց նախարարութեան պաշտօնեաներէն Պ. Արսենիէֆի Դ. կարգի Մէճիտիյէ։

ՆՈՐԷՆ ՍՈՒՏ ՄԸ.— Վիէննայէն կը հեռագրեն Լէփզիգ. «Թեսալիոյ մէջ անդորրութիւնը և ապահովութիւնը կատարեալ է։ Օսմ. զօրքերը ամենայն կանոնաւորութեամբ իրենց երկիրները կը վերադառնան։ Անոնց փոխադրութեան մասին ցոյց տրուած բարեկարգութիւնը եւրոպացի պատուիրակներն իսկ կը խոստովանին և էն պատուաւոր լրագիրներն անգամ կը գրեն. այսուհանդերձ մէկ քանի չարամիտներ սուտ ու փուտ հրատարակութիւններ կ'ընեն. անոնց բերանը գոցելու համար բաւական է Աթէնքի մամուլին հրատարակութիւնները ցուցնել իրենց։»

ԹԵՍԱԼԻՈՅ ՊԱՐՊՈՒՄԸ.—Աթէնքէն կը հեռագրեն Սլանդարդի թէ Թեսալիոյ գրաւման առաջին գօտին մեծ մասը պարպուելով, անցած Երեքշաբթի հելլենական բանակին կողմէ գրաւուեցաւ։ Աթէնքի թերթերուն տրուած հեռագիրներէն կը տեղեկացուի թէ օսմ. զօրքերուն քաշուելուն վրայ, յոյն ապաստակները համբարձակութիւն ստանալով, սկսան չորս կողմ ասպատակութիւն ընել։ Հելլէն կառավարութիւնը միջոցներ ձեռք առաւ ապահովները պատժելու համար։

—Կայս. իրատէ մը հրամայեց որ Թեսալիոյ գաղթականներուն համար Անգլիայէն ղրկուած նպաստները մաքսատուրքէ ազատ ըլլան։

—Կայս. անձնական բանակին պատկանող 16 վաշտ և երեք հրետանի երկաթուղիի ճամբով Պոլիս պիտի փոխադրուին։

—Մայիս 5 էն մինչև 10 Թեսալիայէն 30,000 զինուոր մեկնած են Վոլոյի ճամբով։

—Ցունաստանի կառավարութիւնը մեծաչանակ ցորեն յանձնարարեց Ռուսիա, որպէս զի Թեսալիա դարձող գաղթականները ուտելիք ունենան։ Երեսփոխանները առաջարկեցին կառավարութեան որ նը-պաստներ բաժնէ Թեսալացի գաղթականներուն։

—Մայիս 4էն սկսեալ Թրաչայի և Լամիայի մէջտեղ գտնուող հեռագրական պարանը նորոգուելով գործել սկսաւ։

—Բրէվէզայի առջեւ օսմ. ռազմաբերէն ընկղմած Մաէկոնիա շոգենաւին ընկերութիւնը Ցունաստանի կառավարութեան դէմ դատ բանալով 250,000 տրախմիի հատուցում պահանջեց։

Բ. ԴՈՒՌԸ.— Եկմական նախարարը Օսմ. Պանքային օգնական տնօրէն, Բանճիրի պէյ և քարափներու տնօրէն Պ. Կրանէ շաբաթ օր Բ. Դուռը գացին եւ տեսակցեցան Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին հետ։

—Սերպիական դեսպան Պ. Նովաքովիչ շաբաթ օր Բ. Դուռը գնաց և տեսակցեցաւ Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին և Արտաքին գործոց նախարարին հետ։

ՀԱՅԻ ԴԻՆԸ.— Սմիւրնայի մէջ կը կարդանք. «Ամէն մարդ գիտէ թէ ալիւրի գինը որչափ ալ քիչ բարձրանայ, հացագործները անմիջապէս հացին գինը առնուազն 10 բարա կ'աւելցնեն։ Սակայն երբ ալիւրի գինը իջնայ, անոնք չեն ուզեր հացը առջի գինովը ծախել։ Հիմա ալիւրին գինը պարկ զլուխ 20 դրշ. իջաւ թէև, ինչ որ քիչ բան ըսել չէ, բայց հացին գինը միշտ միևնոյնը կը մնայ. որուն պատճառը չենք կրնար գիտնալ։ Բաղաքապետութիւնը, որ ամէն մարդէ աղէկ գիտէ թէ որչափ ծանր է հացին այդ գինը աղքատ դասակարգին համար, կը յուսանք թէ վերջ պիտի տայ այս ապօրէն շահասիրութեան։» Ցիշեալ թերթը կը խնդրէ որ հացը հին օխայի վրայ պատրաստելու խնդիրն ալ նկատողութեան առնուի։

ՕՍՄ. ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԻՒՆ.—Ապտուլլահ բաշա, որ անցեալ օր Պէրլին ուղեւորեցաւ, Իթթիխարի ականակուռ պատուանշաններ կը տանի հետը Վիլհէլմ Բ. կայսեր և կայսերազուն եկու իշխաններուն համար։

ՄԱՅԻՑԷՆ.— Մալիէն կը բանակցի օսմ. բանակին հետ, պատերազմական տուգանքին մնացեալ մասին վրայէն նոր կանխավճար մը ստանալու համար։ Ինչպէս յայտնի է, պատերազմական տուգանքը ամբողջովին Օսմ. Պանքան պիտի գանձէ։

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ ԵՒ ՌՈՒՄԱՆԻԱ.—Սիլիսթրէի մօտ գտնուող էչէք-ապասի առթիւ այս երկու տերութիւնց միջև ծագած վէճը քիչ օրէն պիտի կարգադրուի, խառն յանձնախումբի մը միջոցաւ, որուն պատուիրակ նշանակուեցան Պուլկարիոյ կողմէ հազարապետ Թանէֆ, Տէրմանչէֆ և Ռուսճուքի կառավարիչ Պ. Քանչիրքով։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԱԿԱՆ ՏՈՒԳԱՆԸՐ.—Օսմ. Պանքան իմացուց կայս. կառավարութեան թէ Ցունաստանի պատերազմական տուգանքին առաջին մասը, մէկ միլիոն օսմ. ոսկի ամբողջապէս վճարուեցաւ։

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ.— Նախարարապետ Պ. Սթոյլոֆ յանուն Պուլկարիոյ կառավարութեան և Թէրտինանա իշխանը ցաւակցական հեռագիրներ քաղեցին Պ. Կլատստոնի այրիին։

ԺԱՌԱՆԳՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴԻՐ.— Օռէլֆ կոլտէնպէրկ անուն հրեայ հանդերձավաճառը, որ ի սկզբան օտարահպատակ ըլլալով, յետոյ օսմ. հպատակութիւնը ընդունած էր, 1888ին մեռնելով, կարեւոր ժառանգութիւն մը ձգեց. իր զաւակները որ օտարահպատակ են, ըստ օրէնի կը զրկուէին այդ ժառանգութենէն։ Բայց հրեային զաւակները յաջողած էին կեղծ իլմիխապէր մը ձեռք բերելով, իբրև օսմ. հպատակ, տիրանալ այդ ժառանգութեան որ էր 40,000 ոսկի և 15 000 ոսկիի կալուած։ Աս ընելէ յետոյ Ռումանիա փախած էին. ձեռնհաս իշխանութիւնը իրաւունքին իմանալով հարկ եղածը ընելու ձեռնարկեց։

ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ ԵՒ ԹՈՒՐՔԻԱ.—Ամերիկեան դեսպան Պ. Անճէլ արտաքին գործոց նախարարութեան հաղորդեց Մ. Նահանգաց մէկ պաշտօնագիրը, որուն մէջ կը բացատրուի թէ պատերազմին առեն ամերիկեան կառավարութիւնը ի՛նչ կերպով պիտի վարուի չէզոք ազգութեանց նկատմամբ։

ՀՈՒՆԴԱՐԱԿԱՆ ԵՐԱԺՇՏԱԽՈՒՄԲԸ, որ կը բաղկանայ 150 նուագածուներէ, այսօր հոս կը հասնի Բէօսթէնտէի ճամբով։ Նուագածուները Բարեգործական Շուկային մէջ ձրիաբար քանի մը նուագահանդէսներ տալէ զատ, թանկագին առարկաներ ալ պիտի նուիրեն անոր։

ՊՈԼՍՈՅ ԲԱՐԱՔԸ ԶՈՒՐԻՆ ՏԱԿ.—Երբոյդ անգամն է որ Պոլսոյ քարափը ջուրին տակ կ'իջնայ. երէկ առտու քարափին մաքսատան առջեւի մասը սկսաւ կամաց կամաց ջուրին տակ իջնալ, որուն վրայ անցուդարձը բնականաբար ցանցառեցաւ. իրիկուան ժամը 11ին Սիրքէճիի կողմին քարափն ալ բոլորովին կրսուած էր ջուրին տակ։

Սիրքէճիի նաւամատոյցին ծովեզերքին հողը 10 սանթիմ լայնութեամբ և երեք մէթր երկայնութեամբ ճեղքուեցաւ. հաւանական է որ ա՛լ աւելի բացուի։ Նաւամատոյցին վրայի տաղաւարը փչելու վտանգ կը սպառնայ. ջուրին մէջ միայն քանի մը քարեր կը տեսնուին, բայց անոնք ալ հետզհետէ վար կիջնան։ Բարափին գլուխն եկած այս արկածէն ոչ ոք վնասուեցաւ, բայց ընկերութենէն, որ մերժաւորապէս 120 000 ոսկիէն աւելի դրամ վատնած էր հոն։

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ճամբաները նորոգել և յարդարել տալու համար ճարտարապետ Պ. Լանտի նախագահութեամբ յանձնախումբ մը պիտի ղրկուի։ Երուսաղէմի և Եաֆայի թաղապետութիւններն ալ կ'աշխատին այդ մասին։

ՀԱՅԵՐՈՑԳ.—Հանր. Պարաքի վարչութեան նախորդ նախագահ Սրբ Վ. Քայեար նախընթաց գիշեր Աբրահամ բաշայի քլուպին մէջ հացկերոյթ մը տուաւ. ներկայ էին Գերմանիոյ, Ռուսիոյ, Աւստրիոյ, Անգլիոյ, Հոլանտայի, Սպանիոյ դեսպանները և ուրիշներ։

ՕՏԱՐ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ.—Պարսից կառավարութիւնը Սոխոֆ Աբէտ Ա. պատուանշանը նուիրեց Սոֆիայի օսմ. գումէրը նստուհի պէյի։

ՄՇՈՒՇ.—Երէկ առտու կղզիներու եւ Վասփորի շոգենաւերը մինչեւ 5 չրանեցան մշուշին պատճառաւ։

ՇԵՐԱՄԻ ԴՈՐԾԱՐԱՆ.—Ճիվանի անուն շերամահանոցի վաճառական մը Բէյնտիրի Սապանլըը ըսուած տեղը շերամի գործարան մը հաստատելու արտօնութիւն ստացաւ։

ԱՒՐՈՒԱՄ ԱԼԻՒՐ.—Մաքսատունը վարդրաւ Ռոսեայէն բերուած 500 պարկ ալիւր որ կլիթէն չպարունակելով իրեն մէջ, անդառութեան ՀԱՍԱԿԱՐ համարուած է։ Այս ալիւրները բերել տուած է Շերաբէր անուն ռուս վաճառական մը։

ԶԵՅԹՈՒՆԻ մէջ վերջերս պտիկ երկրաշարժ մը տեղի ունեցեր է։

ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆ ՇՈՒԿԱՆ.—Երէկ Բարեգործական Շուկան 17,000 դրուշէ աւելի վաճառում ըրաւ։

ԾԱՆՈՒՑԱԳԻՐ.—Բարիզէն կը հեռագրեն թէ օսմ. կառավարութեան կողմէ մեծ պատուիրանց տրուած ծանուցագիրը կարեւոր նկատուելով, այդ մասին բանակցութիւններ սկսած են կատարուիլ։

ՄՈՒՀԱՐՐԷՄ.—Երէկ, առաջին օր արաբական 1316 տարուան և Մուհարրէմ ամսուան, բոլոր նախարարները, բարձրաստիճան պաշտօնատարները, իլչիմաները, հասարակութեանց հոգեւոր պետերը և դեսպանատան Ա. Թարգմանները կայս. Պալատ գացին և իրենց շնորհաւորութիւնները մատուցին Վեհ. Սուլթանին։

ԴՐՈՇՄԱՌԹԻ ՏՈՒՐՔ.— Ձեռնհաս պաշտօնատունը որոշեց որ Թուրքիոյ մէջ կազմուած և կազմուելիք ապահովագրական ընկերութեանց մուրհակներուն վրայ այսուհետեւ դրոշմաթուղթ փակցուի։

ԿՈՆ ԲԺԻՇԿՆԵՐԸ.—Պետական Խորհուրդը, իրմէ խնդրուած հրահանգի մը վրայ, որոշեց որ Եւրոպայի բժշկական վարժարաններէն վկայեալ կին բժիշկներուն, Թուրքիոյ մէջ արհեստին գործադրելու արտօնութիւն չտրուի։

ԱՆԶՐԵՒ ԵՒ ՀԵՂԵՂ.—Էնկիւրիի Հիւսէյին Ապատ գիւղախումբին մէջ յորդ անձրև մը գալով, Տէյիրմէնց Տերէ գիւղին Նիւքսթրլիը 24-26 չիլին և Սկովտիա-կանինը 20½-23 չիլին։

ՄԱՆԻՖԱԹՈՒՐԱ.— Սովորական գործառնութիւններ։ Հրապարակը հանդարտ է։

ԱՐՏԱՏՈՒԵԼԻՔ ՆԻԹԵՐ.— Թիֆթիք.—Անկարեւոր գործառնութիւններ։ Բուրդ.— Գործ չեղաւ, ապրանքի պակասութենէն։ Բամբակ.—5,000 օխա հասաւ Ատանայէն։ Մեհտաֆս.— Անկարեւոր գործառնութիւններ։ Կապերս.— Անկարեւոր գործառնութիւններ Սպանօ-Ամերիկեան պատերազմին պատճառաւ։ Աֆիոն.— Իզմիրի մէջ քիչ մը առուծախ եղաւ. Բարահիսարի տեսակին օխան կ'ալիէ 92-97 դրշ. և տեղականինը 96 դրշ։ Դեղին մեղրամում.—Վաճառում չի կայ։ Ձեհրի.—Վաճառում չի կայ։ Բայսէրիի տեսակին օխան կարժէ 3 դրուշ։ Էնկիւրիինը 80-85 բր. և Զիլէ, Թոգատ, Զորումի տեսակներուն օխան 2-2¼ դուրուշի։ Գրիսսոր.—Վաճառում չի կայ. հրապարակը հաստատուն է. Մուսուլի սեւին օխան 5 դրշ. կ'արժէ։ Ճերմակինը 6½ դրշ։ Մորթ.—Վաճառում չիկայ. օխան 6-14 դրշ. կ'արժէ։ Ընկոյզ.—Վաճառում չի կայ. օխան 43-55 փր. կ'արժէ։ Կաղին։—Վաճառում չի կայ։ Պտուղ.—Հրապարակին վրայ գործ չեղաւ։

VIN & SIROP DE DUSART

Անհունապէս պտիկները օրուան խընդիրն են։ Անոնց ներկայութիւնը պատճառն է բոլոր տարափոխիկ հիւանդութեանց, որ կը յարձակին աւերուած կազմուածքներու վրայ։

Կուրծքի հիւանդութեանց սկզբնաւորութիւնն են ասոնք, պատճառ մանաւանդ մեր գործարաններուն ֆոսֆաթ ոը չօր պակասութեան։ Ասոնց առաջքը առնելու համար, բժիշկները Տիւզառի լագթոֆոսֆաթով գինին կամ օշարակը կը պատուիրեն. այս պատրաստութիւնները կ'ոգեւորեն մարսողական պաշտօնները, ուժը կ'աւելցնեն, կը նորոգեն գործարանները և կը պատրաստեն առողջութեան և գիրութեան վերադարձը։

ԳԱԼԼԻԳՈՄՕՆ
ԱՆՈՒՇԱՀՈՅ ՋՈՒՐ

Մազերը, մորուքը և պեսերը ներկելու և պահպանելու յատուկ քիմիական մագի ջուր։

Վեհ. Սուլթանի ատրաղէտներէն Տօքթ. Սինկրոս էֆ.ի և քաղաքային բժշկական վարժարանի ուսուցիչներէն քիմիագէտ Ճէլալեան Յովսէփ էֆ.ի ընկերակցութիւնը. պատրաստուած։

Մեր հրապարակին վրայ ծախուած բոլոր ներկերուն մէջ ամէնէն յաջողը և ամէնէն գիւրին գործածուողն է։

Մազերուն կուտայ փայլուն և բնական գոյն, առանց մորթը արատելու։ Դարձեալ եղանակը և միւս մանրամասնութիւնները բացատրուած են տուփերուն հետ գտնուող յայտագրին մէջ։

Ընդհ. ներկայացուցիչ և մթերապահ բոլոր Թուրքիոյ և օտար երկիրներու համար, Պ. Թ. Սթավրաքի, սափրիչ, Բերա, Մեծ-Փողոց, թիւ 158 Սիրէ տ'Ալէքի քով։

Կը ծախուի Բերա, Պօն-Մարշէ վաճառատան մէջ, ինչպէս նաեւ Իզմիրի և Ֆիկարոյի սափրիչի խանութները։ Զալթիրա, Գարաքէօյի պողոչաֆիին դիմացը Պ. Ատամանտիրեսի անուշկոտութեանց վաճառատունը։ Կ. Պոլիս, Պահչէ Գարու Իբի Դաբուլը դեղարանը. Պաիլ Բաբատօբուլոսի երաժշտական գործիքներու վաճառատունը և Մաշմուտ բաշա Ներկաբար Սօհանճեանի խանութը թիւ 131 (Սէֆէ-ասալ)։ Ֆընտըքլը, Պ. Թէոտորիտիսի դեղարանը։ Պէշիկթաշ Զինճիրլի դեղարանը։ Գալատքէօյ Իլիա սափրիչի խանութը։ Սկիւտար գլխաւոր դեղարաններուն մէջ։

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԱԾ Է

Գրպանի Ցուշապէթ-Օրացոյցը կը ծախուի հետեւեալ գիներով.

Ընտիր լաթակազմ	2½	դրշ.
Նոյնը ոսկեզօծ ճգտանով	4	»
» չակէն	7½	»
» ընտիր թղթի վրայ	15	»

Կեդրոնատեղիներ՝ Զ. Թորոսեան գրատուն, Վալիտէ Խան թիւ 16 և Սուլթան Համամ Պաղատալեան գրատուն թիւ 16։ Կը գտնուի նաեւ Բերա հայ ծախավաճառներուն, Կալաթա՝ Վրոյրի և Ռոմանի թղթավաճառանոցներուն և Պոլսոյ բոլոր գրավաճառներուն քով։ Շատ գնողներու գոհացուցիչ զեղչ։ 2—5

ԳՈՒԷՄ ՍԻՄՕՆ
ԲՈՒՍՏՐԻ ՏԸ ՌԻ ՍԻՄՕՆ
ՍԱՎՕՆ Ա ԼԱ ԳՈՒԷՄ ՍԻՄՕՆ

Ցանցնաբարուած Բարիզի, Վիէնայի, Լոնտոնի, Գէրլինի եւ Նիւ Եորքի բժիշկներէն։

Ընդունուած ամենէն վայելչազարդ տիպիներէն՝ այս արտաղրութիւնները, խիստ նուրբ եւ ընտիր հոտով, կը ճերմկցնեն զէմքին եւ մնոքներուն վերնամաշկը, աննման փափկութիւն մը կուտան մարմնին եւ կը ջնջեն ցուրտէն, արեւէն եւ ծովու օդէն մարմնին վրայ զոյացած ամէն տեսակ ճեղքուածները։

ՍԻՄՕՆ 13, փողոց ԳՈՒԱԾ—ՊԱՐԼԻԼԻՔ ԲԱՐԻԶ կարցնել դեղագործներուն, հոտավաճառներուն, շուկաները եւն. եւն։

Տ. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ-ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ
396, Մեծ փողոց Բերա, 396
Տեսնել 4ոդ երեսը

ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ԴԻՏԱՐԱՆ

Հետեւեալ տեղեկութիւնները մեզ հաղորդուած են այս առաւօտ 11 Մայիս։

Կ. ՊՈԼԻՍ.—Ծանրաչափ 760.— Ջերմաչափ 21 աստիճան. — Օդը մասամբ ամպամած։

— Կեսօր, ժամը 4,37։

Կ. ՊՈԼՍԻՆ ԴՈՒՐՍ.—Ջերմաչափը զոյց կու տայ։

Բեղրատպուրգ, Վիեննա 14, Բարիզ 15, Սիւնոյ 18, Վարսաւա 20, Աքեմի 21, Սեր-նիկ 22, Իզմիր 23 աստ. զրոյեն վեր։

Սեւ Ծովուն վիճակը Քիլիայի մէջ.— հանդարտ։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ

Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Դ.	Օ. Ո.	23	11
Ամէնէն բարձր գին	»	23	13
Ամէնէն վար գին	»	23	10
Բումէլիի երկթ. զոց.	Ֆր.	107	50
Ամէնէն բարձր գին	»	107	87
Ամէնէն վար գին	»	107	25

ԲԱՑՈՒՄ 11 Մայիս

Օսմ. Քոնսոլիտէ Սեռի Դ.	Բ. Կ.	23	30
Բումէլիի երկաթուղի	Ֆր.	107	25
Օսմանիյէ		391	—
Ռէժի		279	50
Օսմ. Պանքա		12	05
Բէյտի ժէներալ ՕՔՅմ.		8	22
Երկրագործական Պանքա		7	30
Սօս. Ոթ. Շանմ է Վալէօռ	Ա. Ո.	3	20
Օսմ. Ապահ. Ընկ.		4	50
Թրամուէյ բաժնեթ.		895	—
» ժուխանս		390	—
» պարատթ.	Ֆր.	510	—
Տէրթոսի ջուրի ընկ.	»	315	—
Բարափ Կ. Պոլսոյ	»	166	—

ՍԹԻԼԱՆՑ

Քոնսոլիտէ ուն օրուան	Օ. Ո.	2	30
» մէկ ամսուան	»	—	—
Բուս. Երկթ. ուն օրուան	»	—	—
» » մէկ ամսուան	»	—	—

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

20 ֆրանքնոց	Ղրշ.	87	05
Անգլիական ոսկի	»	109	32
Բոլ Էմբէրիալ	»	89	35
Քրիմի	»	51	02
Մէճիտիէ արծաթ	»	108	10
Մէճիտիէ	»	96	30
Բուպլի Թիթաղրամ	Օ. Ո.	8	59

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոն 3 ամիս	Ղրշ.	109	15
» » » չէք	»	110	05
Բարիզ » »	Ֆր.	23	06 ¼
» » » չէք	»	22	90
Պէրլին անտոկոս չէք	Մարք	18	48 ¾
Վիեննա չէք	Ֆիոր.	10	87 ½

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՆԵՐ

ԼՈՆՏՈՆ, 21 Մայիս

Օսմ. Քոնս. Սեռի Ա.	Ա. Ո.	65	50
» » » Բ.	»	43	75
» » » Գ.	»	21	37
Դ.) բաց.	»	21	12
) զոց.	»	21	18
Փոխառութիւն Դասապա	»	19	—
Օսմ. 3½ %	»	79	—
Օսմ. Կայս. Դանքա	»	11	63
Այտընի երկաթուղի	»	13	75
Եգիպտական Միացեալ	»	107	—
Արզ. Քոնսոլիտէ		111	12
Հելլենական 5 %	»	38	—
Մոնորոլ հելլենական 4 %	»	38	—
Ռանթ » 4 %	»	32	50
Պուլկ. փոխառ. 6 % 1888	»	91	87
» Նոր » 6 % 1892	»	93	—
Փոխան. Բարիզի վրայ	»	25	450
Դրամագեղչ	»	3	—

ՎԻԵՆՆԱ, 21 Մայիս

Փոխան. Բարիզի վրայ	Ֆիոր.	47	80
» Լոնտոնի վրայ	»	121	—
Բումէլիի երկաթուղի	»	61	10
Օսմ. Ռէժի	»	129	—

ԲԱՐԻԶ, 21 Մայիս

Օսմ. Քոնս. Սեռի Դ.) բաց.	Ղրշ.	21	47
) զոց.	»	21	50
» » » Բ.	»	43	82
» » » Գ.	»	21	82
Օսմանիէ	»	391	—
Բումէլիի երկաթուղի	Ֆր.	108	50
Օսմ. Ռէժի	»	279	50
Օսմ Կայս Պանքա	»	541	50
Ֆրանս Ռանթ 3 %	»	102	77
Բէյտի Լիոնէ	»	821	—
Պանք տը Բարի	»	923	—
Սուէզի բաժնեթուղթ	»	3524	—
Իտալական Ռանթ	»	91	90
Սպանիական արտաքին	»	33	37
Զէր Լոնտոնի վրայ	»	25	30
Դրամագեղչ	»	02	—

ՊԵՐԼԻՆ, 21 Մայիս

Օսմ փոխառութիւն 1888	Մարք	97	25
Բումէլիի երկաթուղի	»	115	50
Անատ երկթ. պարատթուղթ	»	96	20
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20	315

ԴԵՐՁԱԿ-ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Գ. ԵՒ Ա. ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

Կ. Պոլիս Թարազնըլար փողոց թիւ 98

Նորելուկ կերպասներու ճոխ մթերք մը ֆրանս. և անգլ. նշանաւոր գործարաններէ ուղղա ի յանձնարարաւ. տրամադրելի է ճաշակի տէր և վայելուչ հագուիլ ուզող պատուաւորժան հասարակութեան։

Վաճառատանս նշանաբանն եղած է միշտ «Ուղղութիւն և գոհացուցիչ գիներ». հետեւաբար պէտք ունեցողները թող դիմեն և գոհ պիտի մնան։ 14 16—52

ՈՒՇԻԴ ՄՈՌԻԼ ԶԿԱՆ ՕՇԱՐԱԿ

Եղլարզ, Կ. Պոլիս, 13 դեկտ. 1388

Պարոնայք Մեզող եւ Գոնուն,

Կը ցաւիմ որ պաշտնական դիրքոյս կարող եմ փորձեր ընել, այլ համաձայն ուրիշներուն փորձերուն եւ այն բժշկաց որոց պաշտօն յանձնեցի փորձել զայն մեր հիւանդանոցաց մէջ, կը այտարարեմ որ մեր Մորիլ ձկան իւղն իր այս վիճակին մէջ գլուրաւ խմուելով եւ մարսուելով, կը համապատասխանէ այն յատկութեանց զորս անտարաբուժական գիտնականին ի վաղուց անուն հանած է, մասնաւորապէս այդ յաջող պատաստութեան մէջ։ ՏՐ. Ս. Ս. ՄԱԼԲՈՒՆԷՆ ՓԱՇԱ
Բժիշկ Վեհ. Սուլթանի

PHŒNIX FIRE OFFICE

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՅԹ Անգլ. Ոսկի 1,000,000

ՖԻՆԻՔՍ, հիմնեալ աւելի քան մի դար առաջ, սոսկ հրդեհի ապահովագրութիւն մ'է՝ որոյ բամբասեալ Անգլիոյ ամենահարուստ և հանրածանօթ գրամատէրեր են՝ ունենալով անսահման պատասխանատուութիւն։

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութեան աշխարհահռչակ առատաձեռնութեան մի գլխաւոր ապացոյցն է 20,000,000 Անգլիական ոսկւոյ գումարն զոր ցարդ վճարած է հրդեհի ենթասներուն համար։

ՖԻՆԻՔՍ

Հիմնեալ ի Լոնտոն յամին 1782

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի և կայծակի՝ կալուածք, կարասիք և ապրանք՝ յոյժ նպաստաւոր պայմանօք և միջնորդութեամբ ստորագրելոց, որ ունիմք լիազօր իշխանութիւն կարգադրելու անմիջապէս մեր ապահովագրելոց կրած վնասները։

Հ. ՍՈՒԱՆ և ԸՆԿ. ընդհ. գործակալք Կ. Պոլսոյ, Պուլկարիոյ և Սեւ Ծովու եզերաց, Ղալաթիա, Պանք Օթոմանի վարի քովը Վիթալիս խան, գետնայարկ թիւ 1

PILULES de BLANCARD

ՊԼԱՆՔԱՐԻ ԴԵՂԱՀԱՏՆԵՐ

Երկաթախառն դեղերու ամէնէն ընտիրը քնաւ չաւրուիր ու ազդեցութիւնը չի կորսնցներ. գնահատուած է՝ բժշկական Ակադեմիէն։

Կը բուժէ.

Անարիւնութիւնը, կիներու սպիտակհոսութիւնը, կիներու դաշտանի յապաղումը, ոսկրի հիւանդութիւններն ու ծուռութիւնները։

SIROP DE BLANCARD

ՊԼԱՆՔԱՐԻ ՕՇԱՐԱԿ

Պլանքարի դեղահատերուն յար և նման է բաղադրութեան և ազդեցութեան տեսակէտով և քնաւ չաւրուիր։

Դոզծագրութիւն Եղանակ

Դեղահատերը 2 6 հատ
Օշարակ 1 3 ապր. դգալ) օրական

Դեղերէն զգուշանալու համար պէտք է ուշադրութեամբ փնտռել հեռաւեալը պիտակներուն վրայ։

Blancard, 40 rue Bonapart

Թուրքիոյ ընդհ. դեղարաններուն մէջ կը ծախուի։ 34 22—32

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1852

Տ՞Ռ Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ–ԱՍԱՄՆԱԲՈՅԺՔ

396 ՄԵՆ ՓՈՂՈՑ ԲԵՐԱ 396

(Եանի գոբելոգան վերայ յոբէ, հէր Զբղոսգեանց դէմ)

Կատարելագործեալ գործիքներու միջոցաւ ամենասաստիկ ցաւած ակառաներն ալ անցանելն կը լեցնեն. յողովրդիւնը և բոլորովին պայմանաւ։

Նորահնար եղանակաւ, նուրբ, ճաշակաւոր, և դիմացկուն արհեստական ակռաներ կը պատրաստեն, յար և նման բնականի, դեմի յեռաորոնին ըստ դոբէի, ծամելոնին, և ազգ ազգաստանոնին երաշխաւորեալ։

Բերանի հիւանդութիւնք կատարելապէս կը բուժուին, ինչպէս նաեւ թմբրեցուցիչ գեղերու և ամենակատարելագործեալ աքցաններու միջոցաւ, առանց ցաւի ատամնահանութիւն.

Ց.Դ. Ամերկ. սով. համաձայն ձեռնները կիրակի օրերն ալ, (դիպչելու էր) ինչպէս նաեւ ամեն օր, (դիպչելու էր) հիւանդ կընդունին Բերայի գործատեղին

Գաբգիւղցիք կրնան դիմել իւրեանց բնակարանն, թիւ 1 Խբիովէի փողոց։

EMULSION SCOTT

ՍԿՕԹԻ ՕՇԱՐԱԿԸ

Գործարանին նշանը

միակ միջոցն է որով կարելի ըլլայ խմել ձկան իւղն և իրօֆոսֆիթը։ Խիստ հաճելի է ճաշակելու և մարսողութեան կ'օգնէ։ Աշխարհի բոլոր բժիշկները ՍԿՕԹԻ ՕՇԱՐԱԿԸ կը յանձնարարեն բուժելու համար

ՀԻԻԾԱԽՏԸ, ԽՈՑԸԼԸ (սրբաձա),
ԱՆԱՐԻՒՆՈՒԹԻՒՆԸ, ԾԻԻՐՈՒՄԸ,
ՄԱՆԿԱՆՑ ՈՍԿՐԱԹԵՐՈՒԹԻՒՆԸ,
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՎԱՏՈՒԺՈՒԹԻՒՆԸ,
ԹՈՒԲԻ ՏԿԱՐՈՒԹԻՒՆԸ, ՀԱՍԸ,
ՀԱՐԲՈՒԹԸ, ՆԻՀԱՐՈՒԹԻՒՆԸ,
և ՄԱՆԿԱՆՑ ՎՐԱՑ ՅԱՐՁԱԿՈՂ
ԲՈԼՈՐ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ։

Կը ծախուի բոլոր դեղագործներուն և դեղավաճառներուն քով։

Գործակատար ի Կ. Պոլիս, ՀԱՄՄԷՐ ԵՒ ՀԱՒԻԵԼ

ՀԱՄԳՈՒՐԿ ԵՒ ՄԻՒՆԻՒՔ

ՄԻԱՑԵԱԼ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Դրամագլուխ	ֆռանք 14,500,000
Պահեստի դրամ	» 26,504,000
Տարեկան հասոյթ	» 58,937,000

Ընկերութիւնքս ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԵՎԱՌԹԻՒՈՒԹԵԱՄԲ կ'ապահովագրեն մթերանոցներ և բնակութիւններ և ասոնց մէջ գտնուած վաճառքներ և կարասիներ խիստ չափաւոր սակագիներով։ 572

Լիազօր ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ

ԴԱՒԻԵԼԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ, Պոլիս, Պահչէ—Գաբու, Անանիխիս խան. 20 21 22

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ

ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿ. ԲԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՏՐԱՍՏ ԳՈՒՄԱՐ

906,000,000 ՖՐԱՆՔ

Ֆրէնսիսին յԵՊԵՐՊ

Փարիզ, 16, Պուլվառ տէ գ'Իթալիէն. 1, 3, եր Լը Բէլթիէ փողոցի սեփական շէնքին մէջ

1845ին հիմնուելն է ի վեր

Ապահովագրեալներու վճարած	1 Մէլիառ 123,000000
1895է փոխելէն	
Ապահովագրեալներու վճարուած	87,000000
Հասոյթ	196,000000
Նոր ապահովագրութիւնք	661,000000
1896 յունուար 1	
Աւանդք եւ անշարժ կալ. յԵւրոպա	40,00000
Ցանելեալ դրամագլուխ	124,00000
Գրքի ապահովագրու Ցիւնք	1 Մէլիառ 141,00000

Տիրեցուն ապահովագրեալներու բարդմամբ և ապահովագիներու վերադարձմամբ՝ ի դէպ մահու

Պայմանագրութեան նոր եղանակ

սկսեալ Առաջին տարւոյն լրանալուն պէս։ ԱՒԱՆԾ ՎԵՐԱԳԱՀՈՒՄԻ ի մասին բնակութեան և ուղեւորութեան.

Հինգ տարի եղաք ԻՐԱՒՈՒՆՔ տալով ընկերութենէն փոխառութիւններու որոց գումարը նշանակուած է ապահովագրին մէջ։ աւելի ընդարձակ տեղեկութիւններու համար դիմել առ Տիրեցուն ի Թուրքիա

18[illegible] Ճ. ՈՒ. ՀԱՒԻԹՕՎ եւ ԸՆԿ.

Հայդատար ի [illegible], Ղալաթիա

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈՒՆԵՆԱՒՔ

ԸՆԴԴԷՄ Հբլէ, Կ. Պոլսոյ և Օրէսայի

Անուանք	Թօնոյ	Անուանք	Թօնոյ	Անուանք	Թօնոյ	Անուանք	Թօնոյ	Անուանք	Թօնոյ
Այպանս	1069	Գօմս	1497	Կոզզ	1011	Մարմ	724	Բօզարիս	1862
ԱյէքՔս	3607	Գօնկս	2906	Կրօտնս	1695	Մարէնկս	2273	Սարֆս	1113
Ամնէլս	1541	Գօրսս	895	Հիրս	775	Մարդէլլս	3709	Ցիրիս	1735
Արիսսզս	2377	Ցիտս	4811	Հիտալկս	1581	Միրատս	3557	Սիկիլիս	1193
Պասանս	1822	Ցօմինս	937	Հինտու	3720	Միլս	1037	Սրէրս	1206
Պօրտինս	1264	Ցուրս	2383	Հօրանգիս	3600	Մօնդէպէլլս	1735	Թասսս	1328
Պրավս	1076	Տրարս	1713	Հումպէր	596	Մուրիլս	2419	Թ. Ուիլսըն	1546
Պրիւնս	841	Տինամս	504	Իակս	2354	Նէրս	1083	Թօրիս	3827
Պրֆիալս	4431	Իպրս	2464	Իտանս	5540	Օհիս	4100	Թօլէտս	1470
Դէյրս	1671	Էլտորատս	1520	Ձիւնս	1080	Ինկարիս	4036	Թորրիտս	487
Գալիբաս	1337	Էրազս	1481	Քէլսս	1053	Օրլանտս	1535	Ուրպինս	2428
Գամէս	1244	Ցիտս	954	Քօլրինս	2307	Բալէրմս	1637	Վասրս	1914
Գարս	1094	Ցինլանտ	1828	Քօվնս	1700	Բօլս	510	Վօլս	1289
Զիրակս	2729	Ցլամինկս	849	Լէս	1053	Բիալթս	2229	Վօլթուրնս	2396
Սիսէրս	1834	Ցրանչիսքս	4582	Լէբանս	2272	Բինատս	1663	Եէտս	1850
Ցիս	2697	Կալիէս	3060	Լիվօրնս	1643	Պս	1613	Զէրս	1200
Գօլօրատս	4235	Կիպանս	1243	Լօրէնցս	3191	Բօսէս	1789		

Վապոր չոգենաւը, նաւապետ Նիլ, ընդհանուր վաճառքով Հբլէն հոս հասած, պարպած և Նովօրսիսք ուղեւորած է։

Քօլբէնս չոգենաւը, նաւապետ Սմիթ, ընդհանուր վաճառքով Հբլէն հոս հասած է։

Դիմել առ գործակալս Ֆ. ՀԻԼՏ ԷՆԴ ԲՐՈՁ

Թիւ 17—18, Քիւչիւք Միսէթ խան, Ղալաթիա

ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ ՕՍՄ. ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երթեւեկութիւն կառավարութեան 1898 Մայիս 8 (Ն. Տ.) կիրակիէն սկսեալ

ԼՕՍԿԻ ՇԷՀԻՐԷՆ ԷՆԿԻՒՐԻԻ ԳԻՇ

ԵՐԹ Կառ. թ. 122 խառն Առտու		ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴՐՔ Կառ. թ. 121 խառն Իրիկն.	
ժ.	վ.			ժ.	վ.
12	20	մկն. Լօսկի Շէհիր	ժմ.	11	16
1	6	» Ագ Պունար	»	10	32
1	48	» Սլբիւ Բէյ	»	9	58
2	34	» Պէյլիք Ասուր	»	9	4
3	44	» Սարիքէյ	»	8	2
4	38	» Պիչէր	»	7	—
5	20	» Սասիլէր	»	6	18
5	58	» Պէյլիք Բէօփրիւ	»	5	48
6	50	» Բօլաթլի	»	5	—
8	10	» Մալի Բէյ	»	3	35
9	10	» Սէնճան Բէյ	»	2	27
10	—	ժմ. Էնկիւրիւ	մկն.	1	35
Իրկն.				առտ.	

ՅԻԷՆԷՐ ՊԱՂՃԷԻ ԳԻՇ

ՈՒՐԲԱԹ ԵՒ ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐԸ

Ճիւղաւորումին մէջ կառք կը փոխեն բոլոր թռէնները բաց ի թիւ 522 և 525էն՝ որոնք ուղղակի կուգան

ԵՐԹ Կառախառնք					
		թ. 522 Իրիկն.		թ. 524 Իրիկն.	
ԿԱՅԱՐԱՆ		ժ.	վ.	ժ.	վ.
Բարաքէյ	մկն.	6	10	7	40
Հայտար Բաշա	»	6	45	8	17
Գրզզլ Թօփրագ	»	6	52	8	26
Ճիւղաւորում	»	6	57	8	33
Ֆէնէր Պահճէ	ժմ.	7	4	8	40

ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴԱՐՁ Կառախառնք			
		թ. 523 Իրիկն.		թ. 525 Իրիկն.	
		ժ.	վ.	ժ.	վ.
Ֆէնէր Պահճէ	մկն.	7	50	10	20
Ճիւղաւորում	»	8	1	10	30
Գրզզլ Թօփրագ	»	8	5	10	34
Հայտար Բաշա	»	8	20	11	5
Բարաքէյ	ժմ.	8	45	11	30

ԱԼԱԵՈՒՆՏԷՆ ԲԷՕԹԱՀԵԱ

ԵՐԹ Կառախառնք				ԿԱՅԱՐԱՆ	ԴԱՐՁ Կառախառնք			
թ. 324 խառն Առտու		թ. 326 խառն Իրիկն.			թ. 323 խառն Առտ.		թ. 325 խառն Իրիկն.	
ժ.	վ.	ժ.	վ.		ժ.	վ.	ժ.	վ.
1	5	11	40	մկն. Սպահունա ժմ.	12	30	11	5
1	25	12	—	ժմ. Բէօթահեա մկն.	12	10	10	45

LONDON & LANCASHIRE FIRE

ԼՈՆՏՈՆ ԵՒ ԼԱՆՔԱՇԻՐ

ՀՐԴԵՀԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿ.

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1862Ի Ն

ԴԱՄԱԳԼՈՒԽՈ 2,127,500 ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ

ԳՈՐԾԱԿԱՏԱՐ ՌՈԲԵՐԳԸՐ ՁԻՆՁԻԼ

Հէլուէ խան, Թիւ 2—3, Վէյնէրոթ փողց, Ղալաթիա

Առաջնակարգ Ընկերութիւն մ'է սա, իր առատաձեռնութեամբ, ճշդապահութեամբ և պատուաւորութեամբ համբաւաւոր։

ՔՆՆԻ, ԹԼՈՏՈՐ ՍԹԷՖԱՆՈՒ

COMP. RUSSE

NAVIGATION A VAPEUR ET DE COMMERCE

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈՒՆԵՆԱՒԱՑԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթուան երթեւեկութիւնք

Դշ.	12 24	Միտիլի, Իզմիր, Գիզէոն, Աղերսանդրիա, ժամը 3ին յետ միջօրէի։	
Դշ.	13 25	Սեվաստոպոլի՝ սուրհանդակ, առաւօտեան 10թ։	
Օ.	14 26	Տարտանէլ, Այնթրազ, Մէլանիլ, Իզմիր ժամը 4ին յետ միջօրէի։	
Շբ.	16 28	Իւպալու. Սամսուն, Օլտու, Կիրեսուն, Տրապիզոն եւ Պաթում առտ.ին ժամը 11ին։	562

ՖԻՒՆԱՐՑ CUNARD

ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՇՈՒՆԵՆԱՒԱՑԻՆ

Ոբ. ոգիսը եղէս՝ ոգիսմ կը բուն Լիվրբուլ և Աբէսելէյ դէջ

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ումպրիա	7718	Պոհեմիա	4581
Էդրուրիա	7718	Սամարիա	3574
Սէրվիա	7391	Մարաթոն	2403
Ուրանիա	7268	Ադրիա	2393
Բավարիա	5587	Սարակոսա	2166
Մէֆալոնիա	5517	Թարիֆա	2246
Կալլիա	4809	Բալմիրա	2144
Սիթիա	4557	Թրինիտատ	1899
Ալէբբո	2143	Մորոգգо	1855
Քէտար	1876	Քամբանիա	12950
Շէրպուրկ	1614	Լուքանիա	12950
Գաալոնիա	4845		

Դիմել առ ԹՈՄԱՍ Ջ. ՃՈԼԻ գործակատար

Thomas C. Joly

Ալիքսիատիս խան, թիւ 401

Ղալաթիա 571

ՄՈՍ

ՇՈՒՆԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվրբուլ, Գլասգով, Մէնչէսթրէնք և Սէ- Մովի դէջ- Բանող լեգէնատ

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	
Բամէս	3000	Թիպս	2500
Անպիս	3000	Նէրքիս	2400
Թէյպը	3000	Օսայրիս	2250
Քեանորուս	3000	Բէրա	2250
Ֆարոս	3000	Սֆինքս	2000
Օսմանլի	3000	Կասբրնի	1500
Դարիօթիս	2500	Կիլէն	1500

Դիմել առ Ժ. Վ. ՎԻԹՕՎ և ԸՆԿ

Ուիթոլ խան

ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ և ԸՆԿ.

568 31, Ճէյմս Սթրիթ Լիվրբուլ

ՇՈՒՆԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱ ԵՆ և ՄԱՐԻԹԵԱՆ

Ն. ԲԱՔԼ ԵՒ ԸՆԿ

Մարսիլիայէ և Գանոսի դէջ- կանոնաւորապէս ընթող

ԺԱՄԱՆՈՒՄ

Մայիս 24 Անտրոլլ Մարսիլիէն։
» 30 Սիրոսսի Անատոլուի եզերքէն։

ՄԵՆՆՈՒՄ

Մայիս 25 Անտրոլլ Սամսուն, Տրապիզոն, Պաթում և Նովորոսսիսք։
» 31 Սիրոսսի Մարսիլիա ուղղակի։

Բարիզ-Լիոն-Մարսիլիոյ երկաթուղեաց ուղեւորութիւնն ի միասին առնելով,

Ա. կարգ 245 ֆրանք
Բ. » 175 »

Ուղղակի և արագ գրանցումներ

Նաւագէտներ, ուղեւորութեան և այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատար

ԹԻՒՆԷՆՍ ԸՐՊՈՒԼ

575 Թօփհանէ, քարափին վրայ

Արտօնատէր Կ. Ս. ԻԻԹԻԻՃԵԱՆ

«ՄԱՍԻՍ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (79)

ԷՄԻԼ ԳԱՊՈՐԻՕ

ԴԺՈԽԱՑԻՆ ԿԵԱՆՔ

ԲԱՍՔԱԼ ԵՒ ՄԱՐԳԸՐԻՏ

—Քեզ կը սիրէ, կ'ըսես... ինչ կը վախնաս ուրեմն։ Հիմա ազատած է զինքն առնուլ ուզողէն... Վաղորսէ մարքիզէն, որուն հետ բանի պիտի ամուսնայնէին, ինչպէս որ ինքն ալ ըսեր էր քեզ... այնպէս չէ՞...

Ա՜հ... թշուառակա՜ն... դուչեց... եթէ Աստուած կայ երկինքի մէջ...

—Բասքա՛լ... կը հայհոյե՞ս... դուչեց տիկին Ֆէրայեէօր ընդմիջելով, երբ արդէն նախախնամութիւնը քու կողմդ է... Այս վարկենիս, ըսէ, ինձ, ո՞վ կը տանջուի խղճի խայթէ, գո՞ն որ անմեղութեանդ գիտակցութիւնն ունիս, թէ այդ մարքիզն որ անօգուտ ոճիր մը գործած ըլլալը կը նշմարէ։

Կառքին մէկ ցնցումն ընդմիջեց զայն։

Կառապանը Ռէվոլթի ուղիէն վերելը համեստ երեւութով միայրակ առանձին տան մ'առջեւ կանգ առեր էր։

—Եկանք, մայրի՛կ, ըսաւ Բասքալ։ Տանը սեմին վրայ մարդ մը կ'սպասէր։ Իսկոյն վազեց բացաւ կառքին դռնակը։ Կահավաճառն էր։

—Վերջապէս եկաք. Պ. Մօսէժան, ըսաւ։ Տեսէք ի՛նչպէս ճշդիւ կատարեցի մեր առուտուրին պայմանները։

Դրեթէ ճշմարիտ էր ըսածը։ Տըրուեցաւ պայմանեալ գինը և մեկնեցաւ գոհութեամբ։

—Հիմա, սիրելի՛ մայրիկս, ըսաւ Բասքալ, ներէ որ քեզ համար ընտրած խեղճուկ բնակարանս ցոյց տամ քեզ։

Բասքալ, այդ խոնարհ տնակին դեռնայարկը միայն վարձած էր։ Իսկ վերնայարկին մէջ, որ զատ սանդուղ մ'ունէր, պարկեշտ ընտանիք մը կը բնակէր։

Դեռնայարկը մեծ չէր, բայց մաքուր ու կոկիկ էր։ Շինողը լաւ ձեւի դրած էր փոքրիկ գետինը։

Զորս մանր սենեակներէ կը բաղկանար, նրբանցքով մը բաժնուած։ Խոհարանը՝ վերմակի մը քառապատիկ մեծութեամբ պարտիզակի մը վերայ կը նայէր։

Բասքալի գնած կահերը խիստ պարզ էին, բայց յարմար խեղճուկ բնակարանին։

—Շատ լաւ է մեզ համար, ըսաւ տիկին Ֆէրայեէօր...։ Վաղ իրիկուն չպիտի կրնաս ճանչել...։ Ես բաւական բան ազատեցի մեր նաւաբեկութենէն. վարագոյրներ, զոյգ մը լամպար, ժամացոյց մը... պիտի տեսնես որ բաւական բան սղմեցուցած եմ չորս մնուկներուն մէջ...։

Երբ մայրն այսպէս դեղցիկ օրինակ մը կուտար, Բասքալ ամոթ կը համարէր լրին անոր բարձրութեան չհասնիլ։ Ուստի սկսաւ լրջարար յայտնել այս բնակարանն ընտրելուն պատճառները։ -Իւր դլխաւոր նպատակն եղած էր դռնապան չունենալ, որով բացարձակապէս ազատ կ'ըլլար իւր առանին շարժմանց մէջ, և անխորհրդապահութեան տեղի չէր մնար։

Սիրելի, սիրելի մայրիկ, ըսաւ, թաղն ամայի է. բայց պէտք եղածը կրնաս գտնել...։ Մեր վերայի յարկը բնակողները բարի մարդիկ են, ըսաւ տանտէրնոս... Ես արդէն խօսակցեցայ կնոջը հետ. կրնայ օգտակար ըլլալ քեզ։ Մեր խոշոր գործերուն սպասաւորելու համար կին մը ցոյց տուին ինձ, ազգատ խանութպանուհի մը Վանթրատոն անունով, որ տան մը մէջ ծառայութեան գործ կը փնտռէր։ Այս իրիկուն իմաց պիտի տրուի իրեն և վաղը կը տեսնես։ Մի՛ մոռնար մանաւանդ, որ այսուհետեւ անունդ տիկին Մօսէժան է։

Բասքալ կը շարունակէր խօսքը, տիկին Ֆէրայեէօր ժամացոյցը նայելով. ըսաւ քաղցրութեամբ.

—Եւ ժամադրութի՞նդ։ կը մոռնաս որ կառք մը կ'սպասէ դրանն առջեւ...։

—Ճշմարիտ է, մոռցեր էի։

Իսկոյն առաւ փեղոյրն, և մայրը համբուրելէ ետեւ դուրս վազեց։

Կառքին ձիերն յոգնած էին, բայց կառապանը՝ լաւ վճարուելու խոստումէ քաջալերուած՝ քշեց ձիերն և հասաւ Փաւսէլ փողոցը։

Հոն յայտնեց թէ ինքն և ձիերը շատ յոգնած էին, ուստի վարձքն ըստանալով մեկնեցաւ։

Օդը պարզ էր, գիշերը մթին, փողոցն ամայի. տխուր լռութիւն մը տիրած էր, որ մերթ ընդ մերթ դրան մը ճռնչէն կամ ուշ մնացած անցորդի մը ոտնաձայնէն կ'ընդմիջուէր։

Քանի լրջէի չափ ժամանակ ունենալով ապասելու, Բասքալ դնացեր Շալիսսի ապարանքին դրանը դիմացը սահմանաքարի մը վրայ նստեր էր, աչքը ապարանքին ճակատին սեւեռած, որպէս թէ հրաչքով պատերը թափանցելով՝ պիտի կրնար ներսն անցածները տեսնել։

Միակ պատուհան մը կար լուսաւորուած, այն էր Շալիս կոմսին մարմնոր դրուած սենեակն, ուր կը հսկէին։ Եւ այն լուսաւոր շրջանակին մէջ՝ փողոցէն կը նշմարուէր կնոջ մ'ստուերը, կանգնած, անշարժ, ճակատն ապակիներուն յեցած...։

Եւ ժամանակը կ'անցնէր։

Բասքալ՝ այն անպատում անձկութեամբ զոր կ'զգայ մարդ մ'երբ կեանքը վտանգի մէջ ըլլայ, երբ իւր ապագան, իւր բաղդը մշտնջենապէս և անդարձաբար որոշուելու կէտին մէջ, դտնուին, վարկեանները կը հարբէր։

Խորհիլ, մտածել, նախատեսել, յատակագիծ կամ ծրագիր մը յօրինել, անհնարին էր։ Խորհրդածութիւնը խոյս կուտար իւր կամքէն... մինչեւ իսկ կը մոռնար քանեւչորս ժամէ ի վեր կրած տանջանքը։ Բորալթ, Վալորսէ, Տ'Արժէս, Պառոն, չկային այլեւս։ կը մոռնար իւր կորուսած դիրքը, իւր անուան կրած վատահամբաւութիւնը...։ Անցեալը ջնջուածի պէս էր, և ապագան քանի մը վայրկեանէ անդին չէր անցներ...։ Իւր բոլոր կեանքը ներկայ վայրկենին մէջ կը բովանդակէր, և բան մը չէր կրնար խորհիլ, յղանալ, ըմբռնել, բայց միայն թէ Օր. Մարգարիտի կ'ըսպասէր, և պիտի դար...։

Անչուշտ իւր ֆիզիքական տրամադրութիւններն ալ կ'օգնէին այս բարոյական ոչնչացման...։ Ցերեկը բան մը չէր կերած, և ստամոքսը կը մարէր...։ Վերազգեստ չէր հագած, գիշերուան պաղը մինչեւ ոսկրներուն ծուծը կը թափանցէր...։ Ականջները կը դոնչէին, աչերը չլանալով՝ կայծեր կ'արձակէին...։

Կէս գիշեր ու կէսը Պօժօնի հիւանդանոցին ժամացոյցը տխրաբար զարնելով՝ կորզեց զԲասքալ այս ոչընչացումէն։

Շատ չանցաւ՝ կամացուկ մը բացուեցաւ և տիկին Լէոն երեւցաւ։

Ա՜հ, Բասքալի յուսացածը չէր։

Թարգմ. Կ. Ս. ԻԻԹԻԻՃԵԱՆ

(Շարունակելի)